

MUDr. Markéta Csabová

CO MÁ VĚDĚTI DOSPĚLÁ DÍVKKA

MUDr. MARKÉTA CSABOVÁ

CO MÁ VĚDĚTI DOSPĚLÁ DÍVKA

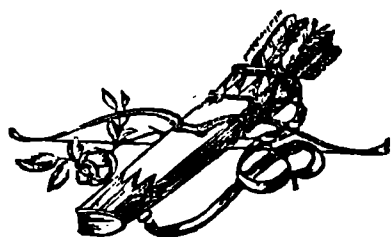
MUDr. MARKĚTA CSABOVÁ

—

CO MÁ VĚDĚTI
DOSPĚLÁ DÍVKÁ

Přeložila

EL. BALARINOVÁ

1946

Tiskla knihtiskárna Fr. Navrátila v Otrokovicích

Dr. med. Markéta Csabová: Co má vědět dospělá dívka s předmluvou Msgra Dra Tihaméra Tótha. - Překlad pořídila El. Balarinová.

Kniha tato je organickým pokračováním I. dílu téže autorky s názvem: „Co musí vědět dospívající dívka“, praví pisatel předmluvy. A je opravdu organickým pokračováním velezdařilým. Všecky otázky a problémy ženské dospělé mládeže jsou vzpomenuty, probrány a důkladně zodpověděny a řešeny ve smyslu objektivním, katolickém. (Mezi pojmy katolický a objektivní možno právem položit znaménko aequale, rovná se. Katolický = jest objektivní. Jdet' neúprosň katolicismus za objektivní pravdou jak přirozenou, tak nadpřirozenou, padniž tato komu padniž.)

Právem praví pisatel předmluvy: Jsem přesvědčen, že bude toto dílo (dospělá dívka vůbec) čísti s velkým užitekem; jsout' to přece její vlastní, jí se týkající životní otázky. Opravdu, nikdo není víc povolán k tomu, aby pojednával o těchto problémech než autorka, která ve št'astné harmonii spojuje velké lékařské znalosti se zkušenostmi starší sestry, zabývající se mnoho mlá-

deží, s uklidňující vyrovnaností hlubokého náboženského světového názoru. Jenom z tohoto vznešeného myšlenkového světa mohla povstati tato kniha, jež je naprosto moderní každým řádkem, každým slovem zajímavá a poutavá. — Tyto věty doslovně opisují a kladu v čelo svého úvodního slova. Postačí také úplně k celkovému posudku knihy a k celkové informaci.

Než i způsob, jak vše podáno (tedy metodická stránka knihy) je neobyčejně šťastný, zajímavost a poutavost knihy jen zvyšující. Kniha uvádí nás do Klubu, kde se scházejí (asi občas ve stanovenou dobu) dospělé svobodné dívky. Před příchodem „doktorky“, jak svou vůdkyni nebo jakousi představenou nazývají, zcela volně debatují o otázkách a problémech ženských. Po těchto, jak se v knize praví, teoriích a (někdy) málo zralých subjektivních názorech, následuje důkladná přednáška doktorčina na podkladě objektivním, katolickém. - Následuje stat' „Může se o tom také jinak smýšletí“, - čili prohlášení přednášející, ba přímo výzva k posluchačkám, aby přednášely své námítky a kladly otázky k látce přednesené. Děje se tak hlavně ve formě citace z knihy životního názoru nekatolického. - Následuje postupné a důkladné vyvrácení mylných, chybných názorů v citaci obsažených formou laskavou a mírnou, ale rozhodnou. Tím získala si doktorka mysl i srdce všech a naprostou důvěru. Tato se jeví jmenovitě v těch krásných, jímavých dopisech, jež posluchačky své milé, dobré, drahé

doktorce posílají, žádajíce si od ní rady, ocitnuvše se v nejrůznějších konkrétních poměrech a obtížích životních. - Tak se mně to líbilo, že přemožen hloubkou, krásou, světlem i teplem pravdy katolické, ale i vzájemné důvěry a sesterské lásky všech členek Klubu bezděky jsem stále celé statě tužkou podtrhoval a do svých poznámek si zapisoval: To musí býti vytištěno i pro naše dospělé dívky. I otázka se vynořila, ba vřelé přání, ba vynořovalo se ve mně neúprosň slovo rozkaz, aby takový sesterský Klub vešel v život i u nás za vedení podobné, odborně hluboce vzdělané, ale také neméně hluboce katolicky osvícené, vzdělané a ve víře uturzené katolické doktorky. To by bylo pro naše ženy (hlavně vrstev vyšších, inteligentních) ohromné plus s nedozírnými požehnanými důsledky, jevícími se ve zdravé a jedině pravé, správné emancipaci ženy z nízkého neznabožství (neb alespoň náboženské skepse) a v důsledku toho z nízkého objetí bohyně hmoty s jejími hroznými, zhoubnými třemi hlavami: žádostí totiž očí, žádostí těla a pýchou života. A když by byla emancipována žena z neznabožství a hmotářství, bylo by emancipováno i dítě, znenáhla i muž, rodiny, národ, stát, jelikož žena je první a nejdůležitější vychovatelka, žena udržovatelka a je-li zbožná, křesťanská i kněžka, posvěcovatelka rodinných krbů, žena vpravdě křesťanská vzněcovatelka a udržovatelka mravnosti a ctnosti v rodině, v národě, v lidstvu. Jaké ženy, takové děti,

taková budoucnost národa a národů. „Dejte mi v pravdě křesťanské ženy a zachráním svět”, řekl v této příčině Sv. Otec Pius XI. Nuže vzhůru k realizaci tohoto námětu, neb aspoň k občasnému uspořádání kursů neb přednášek v tomto smyslu!

Na konci knihy připojena jest velmi krásná hluboká stat': Duchovní povolání ženy čili život klášterní - a stat' o vlasteneckých povinnostech ženy.

Název knihy praví ovšem jen: Co má v děti... Než zde dlužno vždy spojovati rozum s vůlí, působení na rozum s působením na vůli, jak už vzpomenu v Úvodním slově k I. dílu: „Co musí věděti dospívající dívka. (Pouhé osvětlování otázek ženských, či pouhé působení na rozum bez současného působení na vůli mohlo by více uškodit než prospěti.) K sebezáporu, k němuž v knize nabádáno, nutně musí přistoupiti co nejvydatnější strava a nadpřirozená síla duše: zvláště milost Boží, sv. Svátostí a nade vše Živý Bůh Eucharistický, k Jehož nejčastějšímu hodnému svatému přijímání nelze mládež veškeru ženskou i mužskou, dospívající i dospělou ani dosti důrazně povzbuzovati a naváděti.

Tolle et lege! Dívky katolické, sdružené ve Svazu katolických žen a dívek moravských, vezměte do rukou tuto výbornou knihu především samy a pilně čtěte. - Postarejte se však i o největší rozšíření této knihy též mimo Svaz. Vykonáte tak veliký skutek křesťanského milosrdenství duchovního, směřující

ci k obnově lidstva v Kristu a tím i ke zdraví, síle a k spáse národa i lidstva pro čas i pro věčnost.

Každý, kdo pije z vody této (z pouhého přirozena) žízniti bude opět; kdo však se napije z vody, kterou já mu dám (z vody nadpřirozené, z vody milosti a darů Messiánských nadpřirozených) nebude žízniti na věky, nýbrž voda, kterou já mu dám, stane se v něm pramenem vody vytryskující do života věčného (Jan 4, 13, 14).

Msgre Dr ANT. ŠTURSA.

ČESKÁ DÍVKO!

Tvůj národ potřebuje silné, čisté a svaté ženy. Buď takovou! Proto ti podávám tuto knížku, abys zůstala čistou. Neříkej, že to nejde. Jen chtít musíš a Pán Bůh ti pomůže. S jeho pomocí všechno dokážeš.

Pamatuj, že již teď máš povinnosti ke své budoucí rodině: přinést jí čisté, svaté mládí. Ježíš je korunou panen, proč Ho tedy nemiluješ? Či myslíš, že někdo jiný rozumí touhám tvého mládí lépe než On? Proto se v hluboké pokoře modli: »Pane, nejsem hodna, Ty však víš, že Tě miluji. Hle, tu jsem. Vezmi ruce mé a ved' mě! Ved' mě cestou k výšinám.«

Překladatelka.

P R E D M L U V A.

—

Ušlechtilá vlastnost, jež vám dodává vážnosti a vznešenosti a obklopuje vás kouzlem, které proměňuje všechno ve štěstí, je vaše ženství.

Můžete sice i mimo své působiště v rodině dosáhnout velkých úspěchů, ale ztrácíte tím své kouzlo lásky. Můžeme vás obdivovat, ale bohužel ne již milovat.

Jistě byly i mezi ženami velké hrdinky, moudré panovnice, slavné vědátky a umělkyně. Vzpomeňme Judity s krvavou hlavou Holofernovou, vzpomeňme na Pannu Orleánskou s nadšeným srdcem a lesknoucím se mečem, na Sappho, jak se vrhá do Leukadického zálivu, na Zenobii a Alžbětu jako na mocné, moudré vládkyně, na Agnodii, která se převleče za muže, aby mohla studovat, na Aretu s jejími četnými spisy a na Kateřinu Dasdoffovou jako presidentku akademie! Myšlenka na takové ženy povznáší a dodává nadšení.

Naproti tomu vzpomeňme také Penelopy, která v nezlomné manželské věrnosti rozpárá v noci šat, ušitý tajně za dne, aby oddálila milence; těch žen z Weinsbergu, jimž císař Konrád III. dovolil odnésti si z obleženého hradu nejcennější poklady a jež si také odnesly na zádech své muže a své děti. Vzpomeňme

meňme královny egyptské, která snědla popel svého milovaného muže, Kornelie, která ukazuje na své děti, když se jí táží na její poklady . . . Myslíme-li na tyto slavné postavy, cítíme se povzneseni; tato myšlenka vzbuzuje náš uctivý obdiv, dojíká nás k slzám a naplňuje naše srdce hlubokou láskou."

Kolik obav, kolik pečlivé lásky mluví z těchto starých řádků! Avšak v oněch „patriarchálních“ dobách, kdy Michael Tompa napsal tento chvalozpěv na ženy, nebylo toto ženské kouzlo ani zdaleka vystaveno tak četným nepřátelským útokům jako dnes. Do jak ponurých barev musil by básník ponořit své pero, chtěl-li by dnes říci ženám varovná slova.

Již pouhá myšlenka na to, jak je dnešními životními poměry a neustálými útoky otrásáno v podstatě silou ženské duše a ženskostí, působí bolestný pocit. Bolestná je též myšlenka na všechny nemožné situace a nebezpečná pokušení, na všechny škodlivé vlivy a omamující falešná hesla, jimž je moderní mladá dívka vystavena ve společnosti, v literatuře a umění a ve veřejném mínění. Opravdové čarodějnické rejdy tajných hříchů, obratně zastřených lákání, chytání duší libivými slovy obklopují ubohou ženu.

Kdo tu pomůže? Kdo poskytne pomocnou, pevnou oporu dívce, vyčerpané neustálými útoky? Kdo jí ukáže správné východisko z tohoto umělého bludiště falešných hesel? Cestu, která nevede do úmrlčí komory - do úmrlčí komory mravních pochybení - nýbrž do ideálních výšek křesťanského ženství? Kdo vyvrátí toto falešné mudrlantství, kdo pronese v děsné temnotě těchto poblouznění osvobozující slova: „Budiž světlo.“ Ale ne světlo vábíci do mo-

čalu, nýbrž ukazující k lesku živoucích paprsků evangelia.

Tuto svatou a nejvyšš důležitou úlohu chce řešit dílo pí Markéty Csabové: „Co má vědět dospělá dívka.“ Kniha je organickým pokračováním prvního dílu, kde autorka říká: „Co musí vědět dospívající dívka“. Nyní je tato dívka dospělá, klepe plaše a bojácně nebo s odvahou a důvěrou ná brány života, stojí na prahu manželství anebo uprostřed boje o denní chléb. Jsem přesvědčen, že bude toto dílo čísti s velkým užitkem. Jsou to přece její vlastní, jí se týkající životní otázky. Opravdu, nikdo není víc povolán k tomu, aby pojednával o těchto problémech, než autorka, která v šťastné harmonii spojuje velké lékařské znalosti se zkušenostmi starší sestry, zabývající se mnoho mládeží, s uklidňující vyrovnaností hlubokého náboženského světového názoru. Jenom z tohoto vznešeného myšlenkového světa mohla povstat tato kniha, která je naprosto moderní každým řádkem, každým slovem zajímavá a poutavá.

Nechť Boží požehnání provází tuto knihu na její mimořádné misijní cestě, aby se při čtení utvářely tisíce a tisíce takových dívčích duší, jejichž pohled těší, naplňuje nadšením a úctou, naše oči slzami, naše srdce láskou pro ně.

Prof. Dr. Tihamér Tóth.

D Í V Ě Í S N Y .

—

•Opustiš otce i matku...•
(I. Molžíš, 2, 24.)

V dlouhé řadě blíží se kočáry ke kostelu a zastavují před schody, vedoucími do domu Božího. Kdykoliv se otevrou dvířka kočáru, pohne se husté množství lidu tvořící špalír.

„Ach, jak uchvacující dvojice! Světlému obláčku jarních dnů podobá se družička.

A ten malý, plavovlasý mládeneček! Jak důstojně zvedá své nožky a s jakou pýchou nese kytici!“

Náhle řeč umlká. Před schody přijíždí poslední vůz, zdobený bílými květy. Zraky všech se obrací v napjaté pozornosti tím směrem a za polohlasitého hovorů a šepotu obdivujícího se davu objevuje se nevěsta, kráčí vzhůru po schodech, krytých koberci, a za jásavého zvuku varhan vstupuje do chrámu, aby v hlubokém pohnutí klekla před oltář, tonoucí v záplavě světla. Lidé se tlačí dovnitř a posvátné obřady začínají.

A ty tu stojíš jako začarovaná, obdivuješ se lesku a nádheře, radostnému pohnutí lidí, ale zvláště dojatému obličejí pod myrtoým věnečkem, a bezděky se ti vkrádá tiché přání na rty: „Kéž bych i já byla již tak daleko.“

*

Vzpomeneš si na to? Nezažila jsi dosud něco podobného a nepřála sis vroucně, abys také jednou mohla být tak krásnou nevěstou?

Jakmile sis začala všímat života, věnovala jsi pozornost zvláště těmto slavnostem. Neobdivovalas výhradně jen nevěstu, ale též ženicha, jeho štíhlou postavu a důstojné rysy v obličeji. - Takového ano! Opravdový princ z pohádky! Někdy ovšem pozorovalas velmi zaraženě mladou nevěstu a vedle ní kráčejícího, snad již letitého ženicha, který s vyžilými tahy a výrazem nudy v obličeji trpěl toto „divadlo“. - Kdyby Pán Bůh stvořil na světě jen tuto jedinou mužskou bytost, poděkovala bych se. Ne, toho ne! Nebyla sis vědoma, proč tak smýšlíš, cítilas tento odpor pouze instinktivně a mělas hlubokou soustrast s nevěstou.

Vidíš-li dnes svatbu, myslíš jistě na svou vlastní, a před tvým vnitřním zrakem - možná ještě zcela potajmu - zjeví se obličej, který bys ráda viděla vedle sebe při svatebních obřadech.

*

„Není dobře člověku býti samotnému“, praví Písmo svaté. „Musíme to děvče provdat“, praví tvoji starostliví rodiče. „Kdy budeš mít svatbu“, ptají se přítelkyně. „Ona se ještě nevdala?“, vyzvídají milí, dobře smýšlející příbuzní.

Vdát se! Vdát se! Touto myšlenkou se zabýváš ve dne v noci, neboť ji slyšíš do omrzení.

Máš-li náladu, chtěla bych si s tebou o této otázce pohovořit. Ráda bych od tebe slyšela, že se nechceš vdát za každou cenu jen ze strachu, že tě budou jednou nazývat starou pannou. Chtěla bych,

abys pochopila, že božský Tvůrce určil každé ženě povolání a že to nemusí být zrovna manželství. Byla bych ráda, kdybys onomu povolání, které ti určil Pán, šla vstříc s otevřenýma očima a kdyby ses chopila svého životního úkolu mužně, hrdinně a s radostnou důvěrou. Přála bych si, abys neměla nikdy důvodů zpronevěřit se svému muži, abys neměla nikdy přání zaměnit prsten, který ti byl vsunut knězem Kristovým, za prsten jiný. Přála bych si, abys byla vždy silnou, veselou a šťastnou ženou, která s pokorným srdcem a s veselou pohotovostí slouží tvůrčí vůli Boží k požehnání potomstva.

Jistě vděčně přijmeš radu, již ti chtějí poskytnout bohaté životní zkušenosti a hluboká víra křesťanské lékařky. Vyslechni a vezmi si k srdci slova, která zabezpečí nejen tvé štěstí, nýbrž i budoucnost tvých dětí!

Z TAJEMSTVÍ LÉKAŘSKÝCH PORAD.

1. Až bude míti můj manžel postup.

Jako zosobněné jaro vstupuje krásná, mladá nevěsta do mé tiché ordinace. To kvetoucí mladé lidské stvoření přetéká láskou a radostí k životu. Spovídnou úctou mluví o svém snoubenci, který si jejího otce zcela získal, neboť bez vybidnutí přinesl lékařské vysvědčení a zapudil tak obavy starého pána.

I rodina ženichova může klidně hledět budoucnosti vstříc. Nevěsta není jen neobyčejně uchvacujícím zjevem se svým milým obličejem, lemovaným plavými kadeřemi, nýbrž celá její postava vzbuzuje v pátravých, přísných očích lékařčiných oprávněné naděje. Její vycvičené, dobře pěstěné tělo, zdravé srdce a silné nervy zaručují nejkrásnější budoucnost. Zdánlivě nepotřebuje žádné útěchy a uklidnění, neboť svými myšlenkami dlí již zcela v novém domově, který jí připravila láskyplná péče matčina.

V myšlenkách se zabývám ještě dlouho tímto šťastným zjevem. Konečně přece jednou krásná, zdravá dvojice! Jak brzy bude tu také zdravá, veselá rodina... Zdá se mi, že slyším již jasný dětský smích.

*

Po několika měsících viděla jsem ji opět, oblečenou podle nejnovější módy, ale s neklidným, nervosním výrazem v obličeji. Bylo by snad i toto manželství již ohroženo?

Ale zapudila rychle mé obavy. Zbožňuje svého muže a žijí v nejlepší shodě. Je jen poněkud nervosní.

„Nervosní?“

„Ano! Náš byt je totiž poměrně malý, vyhovuje sotva nárokům dvou lidí. Se svými příjmy tak právě vystačíme...“

Trochu zaraženě jsem se podívala na její moderní a jistě též velmi drahé věci. Jejich příjmy nemožou být přece tak nepatrné. Potom spočinul můj zrak na jejím obličeji, na němž jsem zpozorovala jakýsi vnitřní neklid.

„Musíme být opatrní... ještě nesmí přijít maličké.“

„Nesmí? Ale účel manželství?“

„Ano, ano, vím. Mám děti také velmi ráda. V sousedním bytě je plavovlasý chlapeček. Ach, kdyby to bylo mé dítě...! Ale teď to není ještě možné. Až bude mít můj muž postup a budeme si moci opatřit větší byt...“

Mluvím nadarmo. Její nervosní únava by si dala říci, kdybych ji ujistila, že dítě může přijít teprve ve větším bytě. A protože s tím nemohu a nechci souhlasit (svědomitý lékař to udělat nemůže), opouští mne neklidnější, než přišla.

*

Po několika letech potkávám onu krásnou paní opět. Na první pohled zjišťuji, že je stále velkolepě zasvěcena do posledních modních předpisů. Patří

bezpodmínečně k nejkrásnějším ženám, a přece... jako by její obličej byl zvadlý, odkvetlý. Jak je to možné? Že by ji těch několik roků tak změnilo? Je asi nyní v nejlepším věku. Není snad nemocna?

Dovídám se brzy, že je velmi nervosní, že navštěvuje všeobecně oblíbeného specialistu, který ji léčí injekcemi, diathermií a koupelemi. Dnes má však velmi krásný den, a to proto, že jí byl ve snu darován nádherný, baculatý hošík... Také lékař ji ujistil, že se její stav lepší a že může doufat...

2. *Chtěla bych také trochu užívat života.*

Vstupuje kemně sluncem opálená, životem a zdravím kypící mladá žena. Podobá se krásnému, zralému, vonícímu plodu. Člověka blaží, vidí-li zas jednou místo vyhublých, vychrtlých žen tyto klasické plné tvary. Těším se již, že si ze srdce popovídáme, že uslyším něco o těch dlouho neviděných malých capartech. Ale mladá matka rychle odbočuje jinam.

„Vím, nezaměstnáváte se podobnými věcmi, ale buďte tak laskava a dejte mi dobrou, důvěryhodnou adresu...“

„Ale co vás to napadá. Cožpak nemáte radost ze svých krásných dětí?“

„Ale ano! Jenže tři úplně stačí. O ty se můžeme starat, ale na víc nestačíme. Další přírůstek v rodině by znamenal uskrovnění, nemohli bychom vzít maličkému domácího učitele a děvčatům vychovatelku.“

Rychle jsem jí vyjmenovala několik velkých mužů, jako byli Galilei, Washington, Dürer, Mozart a jiní,

kteří vyrůstali uprostřed četných sourozenců a brzy se přesvědčili, že život není pohodlný a snadný. A tu prozradila pravý důvod svých obav.

„Podívejte se, chtěla bych také trochu užívat života. Jsem přece ještě mladá a toužím po lidech a rozptýleních. Tak to nemůže dál jít: Buď musím kojit dítě nebo čekám narození druhého.“

„Máte jistě pravdu. Ale tomu se přece můžete vyhnout. Člověk nemusí zrovna zničit lidský zárodek, stačí potlačovat pudy. Pokud nechcete mít víc dětí, musíte se zříci svých manželských práv a žít jako bratr a sestra.“

„Zničit ??? Ale prosím Vás, moje přítelkyně mi vypravovala, že je celá záležitost vyřízena jedinou injekcí“

Začala prosit. „Vy byste mi mohla tak snadno pomoci. Není to tak jisté? Nebudte přece tak příliš přísná, dejte mi alespoň spolehlivou adresu! Vy nechcete? Mám jednu, ale nemám přece úplnou důvěru. Že mě to může stát i život a že mé děti by ještě nemohly postrádat matky? Ale to přece ani vy sama vážně nemyslíte. Podívejte se jen kolem sebe, kolik je bezdětných žen! Kdyby to vůbec bylo tak nebezpečné...“

Rozešly jsme se rozladěny.

*

Po několika dnech jsem byla časně ráno volána.

„Milostivé paní je velmi špatně. Celou noc měla silnou zimnici.“

Zmocnilo se mne neblahé tušení, proto jsem spěchala k ní. Její oči se na mne prosebně upřely.

„Mé děti. . . potřebují. . . matku. Už nikdy. . .“

*

Nestálo ji to sice život, ale pochopila, že by se tak snadno mohlo stát a že ten, kdo chce „užívat života“, nemá se o to pokoušet tímto způsobem.

3. Můj muž jest bez práce.

Je den po^ovánocích. Jsem dosud dojata slavnostní náladou a vánočním kouzlem. Chtěla bych zulíbat každou matku a každé dítě. Zamyšleně hledím do planoucího krbu. Zvoní. Ordinace ještě nezačala. Vstupuje slušně oděná dělnická žena.

„Přicházím z daleka, neboť jsem slyšela, že milostivá paní má soucitné srdce a ráda pomáhá chudým.“

Zahanbeně odmítám tyto lichotky.

„Čím a jak vám mohu pomoci, paní?“

„Jsme velmi chudi, můj muž jest bez práce. Nemůžeme poskytnout maličkému ani to nejnutnější. Žijeme jenom z toho, co si vydělám posluhou v předměstích.“

Slova se jí jen hrnula.

„Jak vám mohu pomoci? Jakou práci by váš muž vzal?“

„Proto jsem nepřišla.“

Dává svým slovům zvláštní důraz a dívá se na mne ostře jsouc rozhořčena, že jsem tak úžasně nechápavá.

„Říkali mi, že mi milostivá paní jistě pomůže.“

„Ovšem, moje milá paní, je-li to jen v mé moci.“

Řekněte přece, co vlastně ode mne chcete?"

Její pohled se mi nezamlouval, ale byla jsem ještě tak zcela naplněna vánoční náladou a touhou činit dobře, že jsem to přehlédla. Ona však podrážděně odpověděla:

„Nuže, přišla jsem, protože jsem v jiném stavu a protože se mi řeklo, že mi můžete pomoci.“

S hrůzou jsem upřela na ni svůj zrak. Něco podobného chce právě o vánocích, odni dítek? S chladnou lhostejností žádala, abych konala „svou povinnost“.

„Ano, svou povinnost. Jsem lékařkou a mým povoláním je pomáhat nemocným, pokud je to v mé moci. Ale nejsem ani katem ani vrahem...“

Po prudké výměně slov propukla ubohá žena v bolestný vzlykot. Byla až dosud stále toho mínění, že celá věc nemá významu, že to ještě není lidský život. Její muž si to přeje. I teď ji očekává dole na ulici a pokud to nebude vyřízeno, nemůže jít domů.

Velmi jsem ji litovala a pokusila se nešťastnou těšit a dodat jí odvahy. Zapřísahala se, že nepůjde k žádnému jinému lékaři, ne, nikdy. Se slzami v očích opakovala své ujištění.

Stmívalo se, když mne opouštěla. Chtěla jsem se přesvědčit, mluvila-li pravdu a zdali ji její muž skutečně čeká. Otevřela jsem okno. Zachvěla jsem se zimou, ale ještě více mě mrazila podívaná, která se mi naskytla.

Jakýsi dělník se procházel netrpělivě před branou sem a tam a díval se občas do dvora. Náhle se zastavil, udělal rukou tázavý pohyb, potom vyrazil hněvivě vycházející ženě vstříc. Dlouho a prudce spolu hovořili, potom šli k sousednímu domu, kde

je nade dveřmi vítalo jiné lékařské jméno. Váhavě vstoupila žena dovnitř, zatím co se muž procházel netrpělivě nyní před tímto domem. . . Ubohá žena!

4. Fotografie.

Ve veselé společnosti se mluví o vánočních zážitcích. Tu přichází mladá, uchvacující manželská dvojice, radostně pozdravována ode všech přítomných.

„Co je nového? Co vám přinesl Ježíšek?“

Mladá ženuška, která právě před rokem dokončila svá univerzitní studia, sedá si vedle mne. Se zářícíma očima mluví o svém malém novém domově.

„Chybí toho ještě mnoho, ale milý Pán Bůh nám již nějak pomůže. Časem budeme mít všechno, jsme přece ještě mladí.“

„Kdepak jste prožili Štědrý večer?“

„Nejprve u rodičů, ale opravdová slavnost byla teprve doma. Byli jsme velmi, velmi šťastni.“

Byla celá unesena, hledala něco ve své kabelce a po krátkém váhání mi podala fotografii. Její obličej se pokryl ruměncem.

Fotografie představovala krásně zdobený vánoční stromek, pod nímž byly rozloženy různé dárky, knihy a jiné věci. Něco však vzbudilo ihned pozornost: dětská výbava, zdobená zlatými stuhami. Tázavě jsem pohlédla na mladou paní.

„Ano, tento vánoční stromek jsme tentokráte nestrojili jenom pro sebe, nýbrž i pro tu malou bytost, která jej sice ještě nemohla vidět, ale už byla přece s námi. Položili jsme tedy alespoň jeho šatičky a věcičky pod stromek a zároveň se modlili za jeho pří-

chod. O příštích vánocích bude již, dá-li Pán Bůh, půl roku staré a bude mít radost z těch četných blikajících svíček... a bude sahat svýma ručkama po světlech."

Ještě dlouhó mluvila s radostným jasem o očekávaném andělíčku, o němž se ještě neví, bude-li to chlapeček nebo děvčátko; na tom konečně nezáleží! Bude to drahocenná dušička, kterou s láskou a bázní povedou k Bohu, svému Pánu.

S velikou úctou jsem se dívala na tuto pozhnanou matku. Pokud jsou ještě ženy, které takto smýšlejí a cítí, není vše ztraceno.

5. Ženské záležitosti.

Proč jsem začala tuto knihu tak vážnými příběhy? Že se to netýká děvčat, i když jsou dospělá? Jsou to snad jen ženské záležitosti?

Ovšemže jsou to jen ženské záležitosti. Ale kdybys to nevěděla, myslila bys vůbec na to, že manželství není jen uskutečnění krásných slibů, že neznamena jen krásnou svatbu, že s manželstvím nejsou spojena jen nová práva, nýbrž také starosti a povinnosti? Myslíš-li na svého budoucího druha, nepředstavuj si jen vznešený výraz obličeje, nažehlené záhyby a nejmodernější auto, nýbrž mysl také na duši, s níž budeš spojena.

Uvažuj dobře, co je výhodnější: Za každou cenu se vdát a nastoupit potom strašnou, bolestnou cestu útrap do lékařské ordinace, anebo najít si takového životního druha, který by s úctou očekával společně s tebou narození tvého dítěte?

Bud' opatrná! Na této volbě závisí nejen tvá čas-
ná, nýbrž i věčná blaženost. Neprodej ji za talíř čo-
čovice!

II.

ŽENSKÉ PROBLÉMY.

1. Vdát či nevdát se!

Mladé dívky sedí u čaje a živě debatují. Dnes má každá co říci, nebo se na co zeptati. Bude se přece mluvit na thema: „Vdát či nevdát se!“

U kamen stojí tři dívky, které si patrně sdělují něco velmi důležitého; mluví spolu tiše.

U jednoho stolu pronáší na pohled skromná dívka s upřenýma očima, s povzdechem své mínění.

„V dřívějších dobách byly dívky na tom lépe! V jejich nejútlejším věku rozhodl otec, vdá-li se dívka nebo vstoupí-li do kláštera, a celá rodina přispívala k tomu, aby se toto rozhodnutí splnilo. Byla starost o výbavu, sháněl se ženich, a děvčata měla jen poslechnout.“

„Ale, Marto, snad přece nechceš, aby se ty strašně „dobré staré časy“ vrátily?“, ozvala se živě krásná Helena. „Aby mi někdo předpisoval - a i kdyby to byl vlastní otec - ty se vdáš za toho a konec. To bych se pěkně poděkovala! Já si už sama najdu mladého muže, který se bude ke mně hodit.“

„Což o to, hledat můžeš! Budeš však mít tolik štěstí a chytrosti, abys při volbě nechybila? Jak mnohým se manželství vydaří? Rozhlédni se jenom

kolem sebe: většina je nespokojena. Četla jsi tu příšernou statistiku, kolik je ročně rozvodů? Děkuji za takovou svobodnou volbu."

„Proč je vlastně dnes tolik rozvodů? Nevěřím, že by byli nyní lidé horší než dříve“, ozvala se malá Irma. Byla první rok na universitě a znala život jenom z knih.

„Myslím“, pokračovala Marta rozvážně dále „že se dříve dovedly dívky lépe přizpůsobit. Věděly, že na svém osudu nic nezmění, proto se snažily, aby si svého muže získaly, i když neodpovídal jejich snům. Když si zvykly na nové poměry, cítily se většinou dokonce i šťastnými a spokojenými. Staraly se méně o vnější svět než dnešní ženy, zato tím více o domácnost a rodinu, jíž vystavěly měkké; teplé hnízdo. Až i vy budete jednou užívat svých paží jako já, pochopíte snad, že dříve bylo přece jenom lépe. Dnešní ženy si jenom namlouvají, že jsou šťastnější a že požívají více svobody. Ženy dřívějších dob chránil domov i tehdy, když v něm nevládl mír. Dnes? Dnes se může každý přivandrovalý pacholek míchat do domnělé svobody rozvedené ženy.“

„Marta má pravdu“, vmísila se Olga do debaty. „Velká odpovědnost spočívá na bedrech dnešních dívek. Ztroskotalo-li dříve manželství nebo nastal-li omyl ve volbě kláštera, byla dívka obětí cizí vůle. Litovali nešťastnou a snažili se jí pomoci. Dnes se však jejím nářkům nevěnuje pozornost. „Říkali jsme ti, abys toho nechala... Chtělaš však prosadit svou vůli...!“ Vidíte, to nám přinesla tak zvaná svoboda!“

Najednou se ozve rozhořčený hlas Jitčín. A stojí to opravdu za to ji poslouchat. Nejen proto, že má, jako

velmi nadaná lékařka dobrou pověst, nýbrž také proto, že se musí každý i před jejím světovým názorem hluboce sklonit.

„Proč je to jen pro Marii tak veliké štěstí, že se Ludvík s ní ožení? Že je docentem? Ani Marie se nemusí za svůj diplom stydět. Pro Ludvíka je to také štěstí, že si ho Marie vezme. Nenajde na každém rohu ulice tak krásnou, slušnou, duševně vysoko stojící dívku.“

„Je to však přece velké štěstí, uzavře-li dívka tak výhodný sňatek!“

„Nechápu, proč by se měla stále jen dívka cítit šťastnou a poctěnou? Proč se vždy jenom jí blahopřeje? Neboť vy víte, že je zvykem muže více nebo méně litovat. . . Jako by k šťastnému manželství byla nutná jen korektnost mužova, jeho vysoké postavení nebo jeho auto. Ó, milé dívky, vy máte opravdu málo sebevědomí. A přece už ve Starém Zákoně stojí psáno, jaký poklad je dobrá žena.“

Běží do vedlejšího pokoje a vrací se s knihou v ruce. Po krátkém hledání čte jasným hlasem: „Zdatnou ženu kdo nalezne? Nad skvosty zdaleka cenu má. Manžel na ni se spoléhá, o zisk nemá nouze. Prospěch mu činí. . . Pracuje radostnou rukou. . . Když ještě noc je, vstává, rozdává stravu své rodině. . . Ruku svou otvírá nuznému, dlaně své vztahuje k chudáku. Ústa svá otvírá v moudrosti, učení vlídné má na rtech. Pátrá, co v domě se děje, chleba bez práce nejí. Rostou jí děti a ctí ji; roste i muž její a chválí ji. (Přísl. kap. 31.)

Nuže, nebudte tak pošetilé! Pochopte svou vlastní cenu. Ano, blahopřejte mužovi, najde-li takovou ženu, jako je Marie, ale litujte také toho děvčete,

které se dostane do rukou opilce, karbaníka, zástěr-
káře nebo nemocného, hrubého muže."

Okolo malých stolů je veselá zábava, jenom v kou-
tě u okna pláče tiše Libuše a svěruje se Anděle se
svou bolestí.

„Nemohu to již déle doma vydržet. Je to oprav-
dové peklo. Nemohu nic dělat, aniž bych nebyla
napomenuta. Jednou se mnou jednají jako se skrč-
kem, otvírají mi dopisy, nařizují mi, co mám číst,
s kým mám mluvit. Jindy zase mě mučí pichlavými
poznámkami, kdy prý si „seženu dobrou partii“, ne-
chci-li jim zůstat jako stará panna na krku, a podobné
pokořující úštěpky. Ne, už to nevydržím. Provdám
se za prvního lepšího, který mi přijde do cesty a
bude mě chtít. . .“

„Ale moje milá Libuško, jen trpělivost! Nedělej
hlouposti! Nezazlívej jim, že s tebou neumějí zachá-
zet. Víím, jak to bolí, ale uvaž přece, že vás dělí dél-
ka věku. Za jejich časů byly dívky, pokud byly do-
ma, pod komandem a přísným dozorem. Byla jim
odpírána každá volnost pohybu. Dříve se vdávaly
dívky v docela mladém věku. Neměly také zvlášt-
ního vzdělání, nemusely se tolik učit a jen zřídka
kdy si vydělávaly samy na živobytí. Oddávaly se
jen maličkostem a jejich poměr k životu byl úplně
cizí. Dávalo se jen pozor, aby se jim nepřiblížil žád-
ný cizí muž nebo málo vyhovující přítelkyně. Jak
mohou tedy starší rozuměti mladým, našemu životu,
našim nárokům, kdy jsme často nuceny vydělávat
si svůj denní chléb společně s kolegy, kteří nejsou
vždy rytířského smýšlení a jemného chování nebo
s ženami, které nejsou vždy bezvadné. Odkud by
také věděli, že my, jež požíváme často závidění hod-

né svobody, trpíme ve skutečnosti denně obtížemi a tvrdostmi, jež s sebou nese boj o život. Netuší, že právě my toužíme v kruhu své rodiny po míru, lásce a porozumění. Pokus se raději zasnít je znenáhla do svého života, osvětlit jim nesprávnost názorů, a ne aby ses v zoufalství pověsila někomu na krk. Jak bys mohla také před oltářem přísahat věrnost muži, s nímž nejsi duševně spojena? Jak by ti mohl tento cizí muž lépe rozumět než tvoje matka?"

Ve slovech Anděliných se zračila všechna láska starší sestry. A Libuše tak plně cítila, jakou oporu jí poskytuje toto dívčí sdružení, kde se dají najít stejně smýšlející a stejně naladěné duše. Oč mnohem lehčeji se nese svěřený bol a společná starost.

U jiného stolu má zase slovo krásná, pěkně oděná Irena.

„Ale proč by musel být sňatek zrovna tak důležitý? Hlavně, aby člověk mohl žít. Neohlížejte se za každou cenu po sňatku, najděme si raději pořádné zaměstnání. Nesnesla bych, kdyby mi někdo vyčítal, že mě vydržuje. Věřte mi, takto je život mnohem příjemnější. V úřadě se samozřejmě přizpůsobím, ale jakmile za mnou zapadly dveře, nestrpím žádného vměšování do svého života.“

Roztomilým pohybem upraví si kadeře a pátravým zrakem pozoruje své okolí. Celý její zjev prozrazuje, že se netrápí hmotnými starostmi a myšlenkami na budoucnost. Nenáleží do klubu, je jen hostem (zajímavé thema ji přitáhlo), proto jen málokdo ví, jaké prvotřídní, dobře placené místo má v jednom z největších peněžních ústavů.

„Manželství je otroctví, neboňte se tak za ním. Jak krásný je přece nezávislý, bezstarostný život.“

Chci-li jít na operu, nemusím se k vůli svému muži nudit na činohře. Líbí-li se mi nový kožich, nejsem nucena nejprve uvažovat, zůstane-li ještě něco dětem na boty.“

Její slova zanikla v obecné směsi hlasů. — Přišla přednášející a Vlasta, šťastná nevěsta, která se nad všemi těmi teoriemi jen usmívala, ji mile vyzývá, aby se ujala slova.

2. *Bud' - anebo.*

Milé dámy a přítelkyně!

Cítím upřímnou radost, že můžeme jednou mluvit zcela nenuceně o těchto velmi vážných a ožehavých otázkách. Jste všechny v onom věku, kdy musíte přemýšlet o možnostech, které vám může život poskytnout. Jistě vás všechny ovládá myšlenka: Jsem zde proto, abych se vdala. Ale není to ještě tak jisté. Když jsem vystoupila, slyšela jsem sice také jiné názory, přece si však myslím, že většina z vás se nejraději obírá těmito myšlenkami. Jsem však pevně přesvědčena, že se všechny nevdáte.

Tato slova nezůstala bez účinku. Na každém obličejí se objevil bezděky tajemný úsměv, které zkušené přednášející prozradil, že v tom ohledu je již o vše postaráno. Libuše pohlédla těžkomyslně před sebe, zatím co se Irenino obočí nápadně stáhlo, aby tím zřetelněji projevilo myšlenky dlící za čelem: Já si mohu pomoci. . .

Většina však se zájmem poslouchala.

„Proto bude nejlépe, když všechny ty možnosti postupně projednáme.

Nuže, ta první, podle vašeho názoru nejlepší mož-

nost, je sňatek. Co znamená pro vás vůbec tento pojem? Život? Zaopatření? Ukojení vaší smyslnosti? Ješitnost? Útěk z otcovského domu před starostmi a odpovědnostmi? Domov? Román? Nové působíště? Nové povolání? Nebo co vlastně?

Budte opatrné, abyste správně smýšlely! Neboť ať si už myslíte, co chcete, ať očekáváte, co chcete, jedno je nezvratně jisté: Křesťanské manželství jest nerozlučné. Když proto po pravoplatném uzavření sňatku poznáte, že jste se zmýlily, že se tak nestalo, jak jste si představovaly, kostky byly vrženy a každá vzpoura vašeho já, každý protiútok je marný a osudný.

Moje drahá Jitko, nedívej se na mne s takovým nesouhlasem. Jsou skutečně případy, kdy manželé nejsou povinni žít spolu až do smrti, i tehdy ne, je-li manželství platné, a to tehdy, stali se společný život vinou toho nebo onoho manžela mravně nemožný. V tom případě dovolí i církev rozvod, požádají-li o to, ale nový sňatek nemůže žádná strana uzavřít, pokud druhá strana žije."

„Ale potom je manželství strašným poutem!“, zvolala zděšeně Eliška, která až dosud spokojeně naslouchala.

„Vidíš, milá Eliško, to nepocítuješ jenom ty, to čteme už i v Písmě svatém: ... a ti dva budou tělem jedním. Nejsou tedy již dva, nýbrž jedno tělo. Nuže, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj. (Mark. 198.)

Ale moje milé dívky, nedělejte tak smutné obličej. Jedno je jisté: Bůh nedal toto přikázání, aby jim trápil lidi, nýbrž aby jim podporoval blaho lidstva, byť za cenu osobních obětí. Zákon nepřipouští osobních výjimek. Zákon přitažlivosti na příklad je

zákonem hvězdné soustavy. Každý předmět musí za určitých podmínek padat. Tento zákon neprospěje sice ptáčku, které vypadlo z hnízda, protože si ublíží. Mnoho vajíček se proto rozbije, mnoho ptáčtek zahyne a tak mnohému dítěti se spílá, upustí-li svůj hrníček na mléko... Zákon přitažlivosti zůstává přesto přírodním zákonem, i když se nám jeho účinky zdají býti krutými.

Kdyby manželství nebylo nerozlučitelné, bylo by to nejen pro rodinu, nýbrž i pro národ osudné, jako již začala být osudná ta četná rozvedená manželství našeho novodobého pohanství. Neboť není-li manželství vážným spojením, pak nestojí za to přinášet pro ně oběti a lidská přirozenost potom ovšem také žádných nepřinese. Rozvody bývají často pro nic a za nic. „Já nedostanu nový klobouk? Potom mne už nemáš rád, nejraději se vrátím zpět ke svým.“ „Ty nechceš mile přijmout mé přátele? Ty to neuznáš, že máš na mém psacím stole udělat pořádek? Zkrátka a dobře, proč ses stala vůbec mou ženou? Bylo by myslím nejlépe, kdybychom si nerušili déle vzájemné svobody.“ Proč také být déle s ženou, která se již omrzela, nebo snášet muže, který nám jde na nervy?

Proč? Nuže, a co se stane s dětmi? S nevinnými dětmi, když se otcové a matky stále střídají, když dokonce ani sourozenci nevědí, kdo je jejich otcem a matkou, komu vlastně patří? Kdyby tato otázka měla být nějakým způsobem řešena hospodářsky, představte si jen, jaká morální anarchie, jaké nepřehledné komplikace by nastaly. Zákon platí, i když jednotlivcům neprospívá.

Moje milá Vlasto, vidím na tobě, že se nedíváš na zákon Boží tak černě. Kdyby byl život skutečně tak

těžký a tvrdý, jistě bys rychle sňala s prstu svůj zasnubní prsten, dokud ještě není pozdě. Ty a s tebou stejně smýšlející dívky nemusí mít obav. Máte nevyčerpatelný zdroj síly a neomylného ukazovatele cesty. Chtěla bych vyburcovat cit pro odpovědnost jen u těch, které o této věci dále nepřemýšlejí, pro něž je i manželství bezhlavým skokem . . .

Najednou jste tak ztichly. Čekáte nyní, že uslyšíte o jiných životních možnostech, neboť pro manželství jste asi momentálně ztratily náladu. Uklidněte se, v pravém okamžiku se zase znovu probudí.

Jiný způsob života je celibát. To může mít o všem různé důvody. Něco zvláštního je, když se dívka ze svobodné vůle a podle svého nejlepšího svědomí zříká rodinných radostí a zasvětil svůj život Bohu, svému Pánu, jako řeholnice nebo panna ve světě. Toto povolání nemá problémů manželství. Je jistě každému jasné, že dívky, které složily slib, musí až do své smrti vésti panenský život. Je-li mezi vámi některá, která má milost takového povolání, nemusíme s ní vésti mnoho řečí.

Ale čistý život není jen povinností panenské duše, nýbrž každé dívky, která se nevdala a chce být křesťankou. Jsou dívky, které se nevdaří z pohodlí nebo z rozumových důvodů, jiné zase, které by se sice rády vdaly, jimž však Prozřetelnost určila jiný cíl. I ty musí zůstat až do konce svého života nedotčeny.

Ano, je to mimořádně těžké. Zda je to nespravedlivé? Uvažujte o tom a nahlédnete, že není a nemůže být ve vašem vlastním zájmu jiné volby než: buď - anebo."

3. *O tom se může také jinak smýšlet.*

Mezi posluchačkami nastal ruch. Chtějí vědět, mohou-li klásti otázky, a když přednášející prohlásila, že je ochotna otázky zodpovědět, vytáhne náhle Irena ze své kabelky knihu. Je totiž snadněji tlumočit myšlenky druhého, než otevřeně projevit své názory. A protože přednášející pomlčela o nejmodernějším způsobu života, začala Irena trochu silnějším hlasem předčítat o kamarádkém manželství.

„Kamarádké manželství - tímto americkým slovem označuje autorka poměr mezi mužem a ženou a praví: „Věřte mi, dříve nebo později uzná svět, že tento způsob je jedině správný. Neboť oč vlastně jde? Že dívka, která se chce dát mužem vydržovat, dá mu za to svou neporušenost. Lindsay praví: „Snad jste to náhodou čtla, že dívka dává jako poklad vzácnou nevinnost svému životnímu druhu jako kapitál, aby z něho žila po celý život. Nejsm nijak proti civilnímu sňatku, který podmíněn tělesným i duševním spojením, může se snad dále vyvíjet a udržovat, ani proti sňatku, kde obě strany vědí a ani to nezapírají, že jdou za hlasem rozumu. Ostatně, mínili-li to poctivě, je to obchod jako každý jiný a méně neslušný než tak mnohý jiný. Ale proč by nemohla nezávislá žena rozhodovat o svém těle zrovna tak jako o svých myšlenkách? Či snad opravdu myslíte, že žena před svým sňatkem nemyslila na jiného muže? Takové myšlenky mohou být ovšem velmi různé, počínaje zdravým instinktivním tušením až po ta nezdravá, zmalátnělá snění. Ale když dívka v okamžiku, kdy nezvratně cítí a ví, že nese déle tělesné a duševní samoty, nemůže však

prorazit zeď měšťácké morálky, krátkozraké výchovy, hygienické nezkušenosti, co z toho plyne? Hysterie, neurasthenie, škody na zdraví, lež, přetvářka. Zdravé pohlavní vyžití je nezbytnou podmínkou tělesného i duševního vývoje. Mělo by to být jen mužům dovoleno?"

Během předčítání zmocňoval se dívek zřejmý neklid. Mnohé z nich se svým rozhořčením ani netajily. Některé se zděšeně a překvapeně obrátily směrem k Ireně. Jejich rozpačitý, tichý úsměv a zardělé tváře prozradily, jak mocně byly mladé dámy rozhořčeny. Irena by jen stěží mohla pokračovat ve svém předčítání, kdyby utišující výraz přednášející, která pohybem ruky prosila o klid, nemírnil vzrušenou náladu. V dalším čtení jí však zabránily.

„To je nepřípustné, aby se v našem klubu četly takové drzosti“, ozvala se energicky Anežka. Odmítáme tak zmatené a chorobné myšlenky. Zakazujeme si další čtení!“

Dámy byly pobouřeny a roztrpčeny. Přednášející učinila konec hluku.

„Děkujeme ti, milá Ireno, dokonči kapitolu!“

Potom se obrátila k nespokojeným:

„Ale milé, mladé dámy, jaká netrpělivost? Či nejste s to vyslechnout názor druhých? Je to jinak potěšitelné, že tak jednotně odmítáte tyto myšlenky. Ale prudkost a nepříznivé odsouzení není ještě přesvědčujícím argumentem. Ostatně, je to dokonce velmi užitečné, že Irena měla odvahu tyto řádky přečíst. Podíváme se těmto strašidlům jednou vážně do očí. Budeme-li se jim pořád úzkostlivě vyhýbat, budou nás znovu a znovu vyhledávat a svou zpupností zneklidňovat. Když jsme jim však jednou strhly

masku s obličejem, ukáží se v pravé podobě. Je lépe, pojednáme-li o těchto otázkách jednou otevřeně, než aby naše myšlenky stále znovu rozněcovaly. Nuže, podíváme se na tuto věc jednou pořádně zblízka. Prosím, Ireno, dej mi knihu, abych mohla znění přesně sledovat.

Že žena, která se dala svým mužem vydržovat, dá mu za výměnu svou neporušenost! atd. . .

To je opravdu podivný obchod. Někdo si uchová svou ctnost až do dvacátého roku, aby se za tu též cenu mohl dát ještě padesát roků vydržovat. V každém případě chtěla by dívka rychle a bohatě sklídit za ctnost odměnu. Pro někoho uchovávat křehkou nádobu, aby ji roztráskal a potom celý život platil odškodné! To nemá s křesťanským světovým názorem opravdu nic společného.

Snad se tak udržují ženy v harému k vůli radostem, jež poskytují svým chlebovárcům. Všude a ve všech stavech najdeme ženy, které vzorně a moudře vedou domácnost, a ty mají pro manželství větší cenu než věno a výbava. Je to jenom povrchní a lichý názor, že žena, zaměstnaná v domácnosti, je vydržována svým mužem.

Do rozumně uzavřeného manželství nepřináší žena „domnělou cenu své nevinnosti“ jako jediný kapitál. I její pracovní schopnost, bystrost, píle a věrnost jsou kapitálem, který se nedá podceňovat. I kdybychom vyloučily duševní radosti, bezměrnou cenu pravé lásky, zůstane tu ještě onen hospodářský význam, který spočívá ve svědomité a moudré správě domácnosti.

Nejvíce to potvrdí opačné případy. Mládenci, o něž nepečuje matka ani sestra, žijí, jak známo, ná-

kladněji, než kdyby byli ženatí. Jak je to možné? Ženy svým rozumným, svědomitým hospodařením a svou vlastní pilnou prací ušetří tolik, že tím hradí nejen své vlastní zaopatření, nýbrž našetří ještě i peníze. Ještě názornější je případ se špatnou hospodyní, která svým bezhlavým hospodařením nebo svou leností promrhá majetek a přivede někdy i nejbohatšího muže na mizinu.

Se zřetelem na tyto méněcenné ženy dovoluje si autorka tvé knihy, milá Ireno, mluvit o domnělé ceně, ale v rodinách je tomu většinou jinak. Tu vykonává žena cennou, často nadlidskou práci.

4. *Volná láska.*

... proč by nemohla o svém těle zrovna tak svobodně rozhodovat jako o svých myšlenkách?

„Milá Jitko, ty se dobře vyznáš v Písmě svatém. Najdi mi, prosím, místo z Matouše 5, 28.

Už jsi to našla? Pohleďte, pro ni to není vůbec obtížné najít nějaké místo v Bibli. Proto nemá také tolik nerozluštitelných problémů jako ty ženy, které pohlížejí na Bibli s úctou, ale jen zdaleka. Najde se tam přece odpověď na každou nejmodernější otázku.

Ale vraťme se k svému temat. Čti, prosím! „Já však pravím vám: Každý, kdo hledí na ženu chtivě, již s ní cizoložil ve svém srdci.“

„Děkuji, drahá! Vidíte, není ani nutné splnit čin, stačí již pouhé přání. A tímto přáním je jenom myšlenka. Komu je tato svoboda měřítkem jeho jednání, ten jedná správně. Naše autorka však to tak nemínila. Její myšlenky však jsou velmi daleko od

křesťanské morálky a neprozrazují žádných zvláštních psychologických zkušeností. Neboť člověk nedisponuje svobodně svými myšlenkami. Potud je ještě pánem svých myšlenek, pokud nedopřeje místa ve své duši ani jediné smyslné, nebo abychom mluvily řečí Bible, jediné nečisté myšlenky. Jestliže však dovolil nepříteli překročit hranice, potom ho už nezadrží. Bílé, panické lilie jsou strženy v prach a pošlapány, a potom je „volné zacházení“ již pouhou ilusí.

Podobně je to s tělem, jenže ve větším měřítku.

Někdo podrží svou ruku déle ve tvé a ty cítíš příjemné hnutí ve svých údech. Je to hřích? Nikoli, vždyť se nic nestalo. Myslíš? Něco se přece stalo. V tobě zůstalo přání toto příjemné, slabé hnutí ještě jednou pocítit. A myslíš, že to nepůjde dál? Neozve-li se rázně tvé svědomí, tož to dál půjde. Toto slabé hnutí nepocítíš jenom ty, nýbrž také muž, a jeho přirozenost je jiná než tvoje, nespokojí se provždy s tak málem. Nuže, což může škodit lehké obejmutí, letmý polibek, úzké přitulení v tanci nebo v kině? Když si na promítacím plátně klesnou dva lidé do náruče, není to docela přirozené, když se i diváci bezděčně k sobě přitulí? . . .

Myslíš, že budeš mít dosti moudrosti a síly odporovat, abys odvrátila nebezpečí, když ti láskyplný přítel šeptá do ucha bezvýznamné něžnosti? Prastaré zkušenosti lidstva učí jinak . . .

I když se člověk nedrží křesťanské morálky, nemůže se svým tělem nakládat, jak by chtěl. Většina lidí zapadla do mravního bahna, aniž to tušila. Vůbec si ani neuvědomili, že se octli na nejisté půdě. Snad spatřili jenom krásnou květinu, pestrého ptá-

ka, vábící bludičku... a vydali se na cestu, aby si dopřáli těchto nepatrných radostí. Vždyť já nepůjdu daleko, nemůže se mi nic stát... To bych musil jít jenom o krok dál... to přece nic neznamená, a toho tak vřele vytouženého požitku je dosaženo... Jenom krok... a půda povoluje... a strašná propast tě pohlcuje.

Nedám-li se políbit, urazím a odcizím si svého milého, veselého kamaráda... Jiné nejsou tak upejpaivé... Potěší se u jiné... A co já? Na koho bych měla čekat? Jsou přece všichni stejní a chtějí totéž!

Jednou není vždycky, myslíš. Ale po prvním polibku následují další... Jsou přece tyto něžnosti, tato objímání tak omamující... Ne! Ne! Dále ne!...

Je již pozdě... Neřest tě má ve své moci... a potom?... Potom je vše lhostejné...

Rozhodovalas o svém těle svobodně? Ale vůbec ne! Tys to přece nechtěla! Je to však již tak daleko, že se hanba musí tajit, a tu se ještě někdo vytasí s pronikavými frázemi a otřelými výmluvami, že člověk může „sám oprávněně rozhodovat o svém těle.“

Potřásáš hlavou, milá Ireno, že tomu tak není? Že se může někdo před tím i vědomě v tom smyslu rozhodnout? Že křesťanská mravouka je nesmyslná? Že se příroda proti tomu nebrání? Právě naopak! Ona si to dokonce přeje. I ve světě zvířat rozhoduje pud. Spojení jedné ženy s jedním mužem je nesnesitelné násilí. Věc se nemá přehánět a v dívkách se nemají budit falešné ideály. Nemusíme jít daleko, již drůbež na dvoře nám ukazuje, že je jeden kohout a mnoho slepic.

Máš pravdu, nemusíme jít daleko. Vždyť již po-

hled na drůbež nás nutí k přemýšlení. Jeden kohout a mnoho slepic? Zajisté! Počkej však, rozhlédni se lépe kolem, než vyvodíš důsledky. Podívej se, tam je kvočna se svými kuřátky. Člověk je rád pozoruje, jak vesele pobíhají a pípají. Živoucí nárůdek! Sotva to vylezlo z vajíčka, již je to tak obratné a zručné. Toto je jistě kohoutek, jenž se tak hrdě napařuje. A jak dlouho to trvá tomu malému, bezmocnému stvoření, než sezobne zrníčko! Nevadí, v několika dnech, jakmile zesílí, zobe s ostatními o závod. Malý národ ještě mrzne. Vidíš, jak každou chvíli blaženě zalézá pod kvočnu? Tu mi napadá umělá liheň. Už jsi to viděla? V cizině je hojně rozšířena a kuřátka se ráda hřejí mezi měkkými závěsy. Na první pohled jsem jich litovala, těch ubohých malých siroteků. Ale potom jsem zpozorovala, že jsem k tomu neměla důvodu, protože vůbec nepostrádají kvočny. A otec byl by pro ně dokonce přebytným luxusem...

Podívejte se sem, tu jsou i holubi na dvoře. Jaký hluk kolem holubníku! Jak jsou nemotorná tato dvě malá holoubátka, jak namáhavě a pečlivě je jejich matka krmí. Je sotva uvěřitelné, že i tato malá, bezmocná stvořeníčka se jednou vyvinou v tak krásné, bílé holuby, kteří právě letí do hnízda. Ale co to, podívejte se, i ti se chápou práce. Jak něžně krmí svá mláďata. To jsou otcové!

Jak je to tedy u holubů? Ano, ti žijí řádným rodinným životem, sedí střídavě na vajíčkách a krmí společně svá mláďata. To je přece jiný svět než hnojiště kohoutovo! K nim se také přirovnávají šťastní manželé: Žijí jako holoubci! Proč však jsou právě holoubci tak mravná stvoření?

V tom okamžiku proletí kolem mne vlaštovka jako šíp a po jedné, dvou bleskurychlých kličkách dosahuje hnízda. Je to roztomilý obrázek takové vlaštovčí hnízdo s vykukujícími vlaštovičkami, které stále švitoří po pokrmu. Jejich rodiče nemají také lehký život. Mláďata jsou stále hladová a k tomu ten počet. Je jich mnoho a přece mají místo v malém hnízdečku. Jak dobré jsou asi ty vlaštovičky, že se tam tak krásně snesou. A nepřejí si také nic jiného. Byly minulého roku zde a přišly po své dlouhé cestě pod svou starou střechu. Ovšem, kdyby i ony vládly bez odpovědnosti tak jako kohouti, potřebovaly by rovněž celé hnojiště...

Úplně zaujaty pohledem na vlaštovčí rodinu, narazíme nedopatřením na koš kočičí mámy. Ležíc u svých poloslepých mláďat, zlostně nanás vyprskne. Může ona za to, že kocouři nejsou tak dobrými táty, jako jsou vlaštovčí tátové? Byla by opravdu v těžkém postavení, kdyby musila všechny ty nenasytné kojence tahat s sebou jedno po druhém na myší lov. Nemohla by je jistě všechny vychovat. Ale dobrotivá hospodyně má soucit s kočičí mámou, připraví jí slamou a šátky měkce vystlaný koš a pečuje též o její tělesné blaho. A než se mláďatům otevrou oči k laškovným kratochvilím, bude tu též stále mléko.

Nesmějte se! V každém lexikonu se dočtete, že lev, vznešený kmenový příbuzný s kočkou, žije na poušti v přísném jednoženství. Jsouc sama na sebe odkázána, nemohla by lvice svá mláďata uživit a vychovat je pro těžké životní boje.

Ale nechme případů. Z řečeného vysvítá, že příroda nevyzbrojuje bezdůvodně smyslem pro rodinu - nebo jmenujme to pudem - jednu bytost více

než druhou. Všechno se děje v zájmu budoucího pokolení. U zvířat, jejichž mláďata vyžadují delší péče, vede rodiče k tomu, i když po ostatních nežádá tak přísných mravů. Slepice vysedí aspoň vajíčka a pečuje o svá kuřátka, pokud jsou na ni odkázána. Žába, na příklad, nedělá ani tolik. Jakmile nakladla do bahna vajíčka, již skáče znovu za novým partnerem k skřehotavému koncertu. Mláďata se vyvinou sama a zanedlouho poskakují již žabičky vesele okolo. V bahně není rodinného života - ani v hmotném, ani v mravním bahně.

Je tedy jasné, co předpisuje příroda člověku, kdyby i nauky o mravnosti nerespektoval.

Pozorujte jen, jak těžkopádná je v posledních měsících žena v pozeňnaném stavu. Kolik pomoci a péče potřebuje šestinedělka. Jak nemotorné je novorozeně. Jako holoubátko, to znamená ještě mnohem víc. Nebo jako vlaštovka: je-li hladová, volá po nakrmení. Ve světě zvířat není žádné novorozeně tak bezmocné a odkázané na cizí péči jako potomek hrdého člověka. I z tělesného stanoviska! Člověk není přece jenom tělo, dokonce i ti „osvícení“ přiznávají, že je rozumovou bytostí, která potřebuje také duševního vývoje. Jak nesmírně mnoho se musí dítě učit, co všechno musí jeho duše ovládnout!

Příroda, zdravý lidský rozum a zdravý instinkt měly by člověka určit k volné lásce? Nuže, moje drahé, to vám přece nikdo nemůže namluvit!"

5. Slepá ulička.

V naprostém tichu se obrátily zraky všech k přednášející. I Irena ztratila na své převaze. Naslouchala tak pozorně jako školačka, když paní učitelka vykládá o divech světa. Na obličejích, před tím tolik rozhořčených, zrcadlil se nyní spokojený klid. Nebylo to přece tak zlé, že i tyto otázky přišly na řadu, můžeme aspoň i my o tom příště mluvit. Přednášející listuje v knize a pokračuje:

„Zkoumejme však dále tvrzení této knihy: ‚Kdo pracuje a žíví se vlastními silami, je tedy nezávislý, proč by nemohl rozhodovati o svém těle?‘ A dále: ‚Když však dívka v okamžiku, kdy cítí a ví, že se duševní i tělesná samota stala pro ni nesnesitelnou, nemůže však prorazit čínskou zeď měšťácké morálky, jednostranné výchovy a hygienické nezkušenosti...‘

Dovolte mi, mé drahé, abych vám nyní reprodukovala rozmluvu, kterou jsem nedávno měla s jednou svou milou starou známou.

Moje milá přítelkyně je asi třicetiletá, velmi vzdělaná dáma. Absolvovala též universitu a celé své mládí věnovala studiu. Je nezávislou dámou v dobrém postavení a ve svém útulně zařízeném bytě neobmezenou vládkyní. Ve svých mladých letech se nevdala, protože ji matka před tím zdržovala. Snad měla chudinka velmi smutné zkušenosti a byla by ráda svou dceru před podobným osudem uchránila. Dívka také nepostrádala manželství, pokud její matka žila, pokud zde byl někdo, kdo ji miloval, o něhož se mohla starat a pečovat.

Potom její matka zemřela a ona zůstala sama a o-

puštěna. Když se po těžké denní duševní práci vracela domů, očekávaly ji malicherné starosti o domácnost. Neměla již nezištné přítelkyně a nikoho, kdo by se staral o její osud a o její duševní život.

Když jsme se po delší době opět viděly, řekla s povzdechem: „Jak se máš dobře. Máš povolání a starost o druhé tě zcela pohlcuje. Nemáš kdy myslet sama na sebe. Ale já? Přijdu-li z denní práce domů, nemám z ničeho radost. Jsem sama. Ty víš, jak velice jsem vždy milovala hudbu. Dnes mě nudí. Pro koho mám totiž hrát? Nestojí to za to, abych tolik cvičila, mám-li hrát jen sama sobě. Společnost? Nezájímá mne. Většina dívek stejného věku se vdala a nařikají buď na hmotné starosti, nebo že jim jejich mužové nerozumí. Že si každá nenaříká? Ty, které si nenaříkají, chovají se tak, že se mi z toho dělá špatně od žaludku, když je jenom vidím. Proto se vyhýbám společnosti. Lépe nemluvit, a teprve ne o těchto nerozřešitelných problémech!“

Brzy nato jsme se opět sešly a hned přešla řeč na tehdejší thema.

„Kdybych aspoň měla dítě!“

„Je to tak nemožné přání?“

„Což to není nemožné? Cizí dítě nechci. Člověk neví, co osudného zdědilo po svých rodičích. A vlastní nemohu mít!“ Tvrdý výraz se objevil na jejím jinak dětsky měkkém obličejí. „K vůli němu bych velice ráda snesla opovrhování pošetilé a pokrytecké společnosti. Ale co se stane s ním? Ba i pro to nenarozené mám tolik lásky, abych je uchránila před mnohými vážnými situacemi a pokořováním, jemuž je nemanželské dítě vystaveno!“

„Nemanželské? Ale to přece nemyslím. Provdej se

a věc je vyřízena. Jistě za tím někdo vězí. Takovými myšlenkami se zabývá dívka jen tehdy, když vstoupil do jejího života muž!

Bolestně a bezmocně upřela svůj zrak do prázdna. Teprve po delší době řekla:

„Máš pravdu. Proč bych to měla před tebou tajit, ty to přece vidíš. Ano, je to muž, ... ale.“

Na můj tázavý pohled odpověděla tiše:

„Je o rok mladší než já, má jen malý příjem, hlavně však jeho rodina je proti tomuto sňatku. Zvolili pro něho bohaté děvče, které je lepší partií než já.“

„Ten člověk jistě není pro tebe. Proč se tím trápíš?“

„Nehodí se ke mně? Kdo se tedy ke mně hodí? Markétko, myslím s hrůzou na svůj dosavadní život. Až do dnešního dne jsem žila jako světice. Ve dvaceti letech jsem se o manželství nezajímala, v osmadvaceti jsem začala přemýšlet a ohlížela se po vhodném muži, nenašla jsem však žádného. Ty víš velmi dobře, že jsem překročila třicítku. A nyní je tu muž, který se mi líbí a jemuž se líbím já. Dnes se mu ještě líbím, ale nemůže se se mnou oženit. Já však už mám na čase. Až se objeví vrásky pod mýma očima, nebude mne nikdo chtít. Markétko, rozuměj mi přece! Nemohu déle váhat, možná, že je to poslední příležitost... Miluje mne... a já chci býti jeho... Nemluv mi o Božích přikázáních! Žádná moc na světě mne nepřinutí k odříkání. Chci býti šťastnou, i kdyby toto štěstí trvalo jen několik týdnů, a беру každé riziko na sebe. Kdo má právo míchat se do mých osobních záležitostí?!

V jejích očích plál neznámý žár, zmocňovala se

jí zřejmě myšlenka na její tak „zvané právo“ víc a více.

„Kdo, moje milá Eliško? Tvoje sebeúcta! Ty chceš být šťastna i za cenu oběti? Chápu to. Ale s kým? Uvážilas to? Říkáš, že tě miluje. Může se však nazývat láskou takový cit, který svaluje každou oběť a všechny následky jen na tebe? Říkáš také, že i ty ho miluješ. Můžeš se ty, sebevědomá a duševně vysoko stojící žena, provdat za nesvědomitého muže? Je tebe hoden takový člověk, který ti chce sice náležet potajmu, ale veřejně, i když je to na rozkaz rodičů, ožení se s dívkou, která má dost peněz, aby si ho koupila ...? Jaký rozdíl je vůbec mezi takovým mužem a tolik politování hodnou pouliční dívkou? Co můžeš milovati u muže, který nemá charakteru ani ohledu? To není láska, moje milá Eliško, ale nízká smyslnost!

Zaraženě naslouchala mým slovům. Bylo to na ní vidět, že se již zaměstnávala takovými obavami, ale až dosud je stále zapuzovala. Nechtěla dbát hlasu svého rozumu. Vždyť se říká, že rozum stojí štěstí v cestě. Její hlas nezněl již tak jistě a rozhodně, když pokračovala:

„Máš pravdu, ale takovými myšlenkami propasu konečně vhodnou dobu. Jsem také jenom člověk z masa a krve. Toužím po lásce. Jsi lékařkou, musíš mi rozumět!“

„Právě proto, že jsem lékařkou, říkám ti: nebuď pošetilá. Může tě duševně uspokojit spojení, jež závisí jenom na tom, máš-li vrásky pod očima nebo ne? Uvážilas, jakým úzkostem a starostem může dáti podnět toto hrozící nebezpečí? Mohl by tě takový brutální cit, který je bezohledný k tvému duševní-

mu založení a pozoruje jen tvé kvetoucí tělo, mohl by tě takový cit skutečně učiniti šťastnou? Pokud tě znám, nestačí ti to. Ty sama to víš nejlépe. Tvá krev tě znepokojuje? Myslíš, že ses žila až dosud jako svě- tice, cítíš však přece, že jsi též člověkem. Nyní ještě tvé pudy spí, jak bude potom, až je probudíš...? Co se stane, až po několika týdnech poznáš úplnou nehodnost mužovu, nebo když se mu omrzíš ty? Ne- bo když na to přijdeš ne po několika týdnech, ale po několika letech? Jak potom zkrotíš v sobě pro- buzené pudy? Nevidíš, že se ocitáš v slepé uličce?

Chvíli se na mne upřeně dívala. Na to ještě nikdy nemyslíla. Pokračovala jsem dříve, než mohla pro- nést jen jediné slovo.

„Nemanželské dítě nemůžeš a nechceš přivést na svět. Ale jak si potom ten život představuješ? Chceš se zatížit hříchem Herodesovým? Děsíš se této my- šlenky? Jak to chceš vůbec udělat? Být opatrnou? Myslíš snad, že opatrnost, „ochranné prostředky“ jsou tak naprosto spolehlivé? Znamenají jistotu jen pro své výrobce, t. j. dobrý příjem. Jedinou stopro- centně jistou zárukou je čistý, zdrženlivý život. To lékařská věda již nescíslněkrát potvrdila, ale rekla- my a nesvědomití pokoutní mastičkáři to zamlčují. Nechceš-li se stát dětským vrahem, jak si pomůžeš, když se to přes všechnu opatrnost přece stane?

Ale dejme tomu, že se to nestane a ty se nemusíš takovými obavami zabývat. Všechno se odehraje podle přání. Bylas několik týdnů šťastna, a potom konec. Tak bys to chtěla mít, že ano? Já si to sice nedovedu představit, jak si to myslíš, na příklad: pět týdnů užívat štěstí a šestý týden se beze všeho odříkat. Že potom pokušení ustanou? Je možné, že

budeš moci řídit svůj citový svět tímto směrem. Všechno je pryč, tys na onu událost již téměř zapomněla a tu se stane to, v cos už vůbec nedoufala; najdeš muže, jehož jsi tak dlouho marně hledala.

Co se stane nyní? Upřímné vyznání minulosti? Odpuštění? Řekni sama, co přijde? Nebo, že bys našla muže, jemuž bude tvá minulost úplně lhostejná? Jsi snad ochotna pro pět šťastných týdnů - za talíř čočovice - předem se všeho zříci: rodiny, veselého dětského smíchu, všeho? Nebo si namlouváš, že budeš moci mučivými výčitkami, sebeopovrhováním začít nový, šťastný život?

Nemusila jsem dále mluvit, mlčky stiskla mi ruku.

My však musíme v přednášce pokračovat, protože jsme v knize četly ještě další moudrosti. Co tomu asi říká lékařská věda?"

6. Co tomu říká lékařská věda?

... co následuje? Hysterie, neurasthenie, nezdravý život nebo lež na lež. Nezbytným faktorem nejen organického, nýbrž i duševního vývoje je zdravé pohlavní vyžití!

Těchto několik řádků je věrným zrcadlem chorobných a hanlivých bludných nauk naší doby.

Krátce a správně odpovídá lékařská věda na toto tvrzení: Je mylné.

Nebudte tedy neklidné a nevěřte, že čistý dívčí život škodí tělesnému organismu. Nedejte se svést mylnými názory, šířenými dokonce i vzdělanými lidmi, že panenství po určitém věku není zdravé a že starší dívky jsou proto nervosní, že nežijí po-

hlavním životem, ačkoliv to tělo potřebuje. A že zdrženlivost má za následek těžké nervové stavy. O tom není řeči! Lékařská věda nezná žádné nemoci, jejímž původem je čistý život.

Jménem všech křesťanských lékařek, sjednocených ve své víře a vědění, chtěla bych k vám zvolat, důrazně a aby to bylo daleko slyšet, abyste to po celý svůj život přes všechno lákavé a lichotivé našeptávání slyšely: Čistý život nemá žádných škodlivých následků!

Není ani jediného slušného a vědecky vzdělaného lékaře, který by mohl jmenovat jen jedinou nemoc, jejíž příčinou je čistý život. Naopak může každý lékař vyjmenovat veliké množství oněch nešťastníků, kteří pro vlastní nemravnost nebo nemravné pochybení svých rodičů plní blázince, ústavy slepců a žaláře... Dnes již to ví každý sportovec, každý umělec, každý vědec, že nejprísnejší zdržlivost je jednou z hlavních podmínek, má-li splnit veliké úkoly a státi se světovým přeborníkem. Proto může jen nevědomost, nebo zlý úmysl, nebo přání zastřít vlastní vykolejení hlásat tak strašné bludy!

Jistě jsou nervosní případy, jež mají důvod v tělesné zdržlivosti. Ty se však vyskytnou jen tehdy, nejde-li s tělesnou zdržlivostí zároveň zdržlivost duševní, jestliže se obrazivost zdržuje při špinavých představách a nalézá zálibu ve filmech a divadelních kusech, v románech, obrazech a dvojsmyslnostech, vybičujících zvířecí pudy; když fantasmie a myšlenky se zaměstnávají jenom vzrušujícími obrazy a představami a tělo musí říci své veto - ano, za takových okolností může lehkou duševní rovnováhu

selhat a mohou se objevit nervosní příznaky. Z toho však neplyne, že panenství má škodlivé následky, nýbrž že necudnost vyvolává chorobné stavy.

Ba, takové nervosní případy se neobjeví u lidí čistého, zdravého smýšlení, kteří nečistým představám neochvějně odporují.

A když se díváme na nervosu jako na něco odstrašujícího, je výlučně jenom nemocí dívek? Neznáte snad žádných nervosních, hysterických žen? Nevím, co všechno by vyšlo najevo, kdyby o tom někdo sestavil spolehlivou statistiku! Hysterické ženy nenajdou se zajisté mezi matkami, plnicími věrně své povinnosti, neboť nejlepším prostředkem proti hysterickým příznakům je přece harmonická, vyrovnaná duše.

Nuže, moje milá přítelkyně, která se potajmu tolik obáváš hysterie, uklidni se i tehdy, zpozoruješ-li, že čas prchá, že tvůj vlas stříbrem prokvétá a tvůj obličej, že není již tak svěží. Nenahrazuj svou prcháající barvu falešnou barvou. Nevzbuzuj v nikom nesprávných představ, to ti tak jako tak nepomůže, nýbrž plň již dnes své povolání a nečekej na to, až se vdáš. Ať konáš jakoukoliv práci, potřebné, slabé, na lásku a péči odkázané najdeš vždy ve svém okolí. Budeš-li v jejich středu žít svému ženskému povolání, nebudeš považovat svůj život nikdy za neúplný a prázdný, nikdy za bezúčelný a nebudeš mít podmínek, jež vedou k hysterii.

*

Dlouhé zvonění přerušilo náhle ticho, v němž přítomné naslouchaly přednášce. Jedna mladá dáma spěchala ke vchodu. Kdo to ještě jen přichází tak

pozdě? Není však třeba dlouho si tím lámat hlavu. Elastickým krokem a s mladistvou veselostí se objevuje slečna Růžena a hlasitě se diví:

„Ale, jak je to možné, že se čajový sedánek může odbývat v tak naprostém tichu? To jsem ještě neviděla, ačkoliv jsem už ve svém životě byla na tolika čajových sedáncích. Co se vám jen stalo? Pořádaly jste snad spiritistické představení? Cožpak není dosti ženských problémů? Nebo se dnes už o nich nemluví?“

„Zajisté, právě o nich mluvíme.“

„Milá Markétko, jakými asi zbojnickými příběhy jsi dívky tolik poděsila? Jsem opravdu na to velmi zvědava. Ale když už jsem toto ticho tak pěkně porušila, udělejte krátkou přestávku a budme trochu opět veselé. Kde je kapelník? Rychle, Heleno, nějakou veselou píseň, dříve než se v této společnosti uvelebím.“

Celá společnost ožila dobrou náladou slečny Růženy.

„První, druhý, třetí, čtvrtý hlas“, zní to na všech stranách a každá se snaží najít své místo. Jen Irena pozoruje tvrdošíjně slečnu Růženu, která se tu objevila jako opravdový „Deus ex machina“. Slyšela již mnoho o této asi čtyřicetileté dívce, která byla zbožňována všemi členkami klubu. Mnoho o ní slyšela, ale nepředstavovala si ji tak sympatickou a tak veselé mysli. Ani stopy po hysterii, neurasthenii nebo nespokojenosti v jejích dětsky čistých, usmívajících se očích. Živé zosobnění dnešní přednášky.

Ihned nastala veselá nálada a zazněly veselé písně.

7. *Rub ženské emancipace.*

V taktu hudby, uchopivši roztomile svou zástěrku, spěchala Helena, hospodyňka, již se nikdo nevyrovnal, do kuchyně, aby připravila ještě čaj. Několik dívek běželo za ní. Chtěly jí pomoci a při tom si smlsnout nějaké sladkosti. A v této naději nebyly asi zklamány, neboť se opět objevily vesele chroupající a nabízející s roztomilými pohyby čaj.

„Člověk může odpoledne trávit docela pěkně i bez mužské společnosti, že ano, Lojzičko?“

Tázaná se již nedostala k slovu, protože se pokračovalo v debatě. Slečna Růžena se vyptává děvčat: „Vypravujte mi přece, o čem jste mluvily, než jsem vstoupila?“

„Mluvily jsme o volnostech, jež jsou ženám dovoleny.“

„Ach, jistě na základě principu: Mně je všechno dovoleno, ale všechno mi neprospívá. Ženská emancipace je jistě něco velikého, má však také svůj rub. Když jsem ještě byla „žabkou“ - při tom zamžourala významně očima - a po prvé měla dlouhé šaty (vy víte jistě, že dlouhé šaty neznamenal tehdy odpolední toaletu jako nyní, nýbrž že byly známkou dospělosti) opustila jsem hrdě náš dům. V autobusu jsem si získala hned uznání, neboť jacísi páni vyskočili, aby mi nabídli svá místa. V prvním okamžiku jsem vůbec nepochopila, že tato zdvožilost platí mně. Předevčírem jsem ještě vstala, když starší dámy vstoupily do autobusu, a dnes jsem dámou, s níž pánové jednají rytířsky. Zčervenala jsem radostí. Nevykládám to snad proto, milé dívky, že bych si to příliš brala k srdci, že dnes nikdo k vůli mně ne-

vstane. Nejenže nevstane, nýbrž na jedné straně by mně novinami vypíchl přímo oči a s druhé strany strká do mne někdo aktovkou. Na to jsme si dnes všechny zvykly a není to tak důležité. Věc má vážnější stránky.

Návštěva university znamená jistě pro ženu velkou vymoženost. Co by většina z vás dělala, kdyby to i dnes bylo nemožné. A vidíte, i to má dvě stránky. Již mnohé si na to stěžovaly, mezi jinými také jedna velmi dobrá známá. Pochází ze skromných poměrů, ale na přání své matky se podrobila státní zkoušce. Kolik peněz, energie a času znamená její diplom, který dnes může schovat do skříně, neboť nemá místo. Neměla protekce! A ubohá dívka, která k vůli studiu podstoupila tolik strádání a námahy, je čím dál nešťastnější.

Bylo opravdu škoda vyhodit peníze za studium. Dnes by to bylo docela slušné věno. Mám nyní diplom, ale nemám peněz. Kdyby tomu bylo naopak, měla bych o svou budoucnost méně starostí. Byla bych se mohla již dávno vdát. Ale ten úředníček, jehož bych si před sedmi lety ráda byla vzala, a který by se se mnou též oženil, není dnes pro mne vhodnou „partii“.

Ano, tak je to. Čím víc se žena učí, tím méně najde mužů, kteří se jí vzděláním vyrovnají, a tím menší je pravděpodobnost, že se vdá. Ano, může se klidně tvrdit, že mnozí mužové odmítají oženit se se studovanou ženou.

„Pak jsou opravdu hloupí, milá slečno Růženo, že si neřeknou, že životní družka, která se sama pokusila něčeho dosáhnout, je lepší než ta, kterou poznali při flirtu. Jak je to pohodlné, nemusí-li se pla-

tit ani za kondice, ani se namáhat, má-li se chlapcům vysvětlit algebra, nebo je-li třeba je vyzkoušet z latiny. Já bych velice ráda převzala opakování a mnohé jiné věci, ale když chlapci slyší, že jsem filolog, přejde je ihned chuť k dalším pokusům."

„S nikým ses na universitě neseznámila? Prostá děvčata tolik závidí studentkám."

„Seznámit se sice člověk může, i pro menší láskování se najdou podnikavé duše, ale vdát se? Za koho? Vždyť jsou to ještě všechno mladíci. Nejprve zkoušky, potom místo a Bůh ví, co ještě všechno, ale ženu?"

A moje známá má pravdu. Neboť i když je tu a tam manželská dvojice, která se poznala na universitě, je to přece počet tak nepatrný, že s tím člověk skutečně nemůže počítat. A je to také tak dobře, neboť pro ty, kteří navštěvují universitu, je mnohem rozumnější, zabývají-li se svými zkouškami, než aby mysleli na sňatek a rodinu."

V jednom rohu pokoje dívky šeptaly a smály se. To Olga tam škádlila malou Irenu, která se vážně snažila toto škádlení přehlédnout. Slečna Růžena pokračovala:

„A také studentkám se lépe nedaří. Právě tento týden jsem mluvila s jednou mladou dívkou, která má právě před státními zkouškami. Pěkné, bledé, velmi štíhlé dítě. Pravila zamyšleně - ačkoliv až dosud udělala všechny zkoušky s vyznamenáním - nedělá-li vůbec hloupost nebo nedopouští li se omylu. Snad bude nejlépe, když zopakují její slova."

„Dělá-li člověk svou věc vážně, zapomene úplně, že je ještě něco jiného na světě než lékařská věda. Víím, dělám hloupost, neboť na příklad i dnes jsou

mé vlasy v takovém stavu, že každý, kdo se na mne podívá, se s hnusem odvrátí. Ale já za to nemohu, nemohu svůj čas promarnit u holiče. Nemám času sama pro sebe, i když vím, co bych měla dělat. Chci-li, aby si mne kolegové vážili, musím se o tak mnohé jiné věci starat, že se musím zříci osobních marností. Mužové vklouznou večer do svého smokingu a jsou hned připraveni do společnosti, ale já, kdy mám vůbec běhat za švadlenou nebo jít k modistce? Až budu doktorkou, nebude to také lepší, neboť mě potom mimo denní zaměstnání úplně pohltí vědecká práce. Nechci dělat ženským duševním schopnostem hanbu. Ostatně, i můj profesor mi slíbil tak krásné, zajímavé thema, že ani potom neopustím zcela jistě ústav před devátou hodinou večer.'

Ptala jsem se jí, jak si představuje sňatek za takových okolností.

„Sňatek? Toužím po něm, vždyť rodinný život je tak krásný! Vládne tu stále blahodárný klid a člověku je tak dobře, je-li obklopen láskou a srdečností, ale bohužel mohu toho užít jen o prázdninách.

Nedovedla bych zanedbat své povolání. Proč tolik studovat, tolik nouze a bídy poznat, nemá-li se z tohoto vědění těžit. Cítím, že bych mohla být užitečnou...'

Přemítala a potom zamyšleně pokračovala:

„Mužové to mají i v tomto ohledu snadnější. Mohou pracovat a dobýt si společenského postavení. Nevadí, když začnou o sobě přemýšlet teprve ve čtyřiceti letech. Najdou ještě dost děvčat, s nimiž mohou být šťastni. My však? Co můžeme ve čtyřiceti letech začít? Cítím jasně a zřetelně, že toho budu jednou velmi litovat, že se nyní nemohu zaměst-

návat svou osobou. A přece bych mohla teď jednat jinak. U nás se nedá smlouvat, buď postavím svého muže do svého povolání, anebo budu bojovat o své budoucí rodinné štěstí; ale dvěma pánům najednou sloužit? Kdyby alespoň jeden z nich byl menším pánem. Ale prozatím drží mě medicína žárlivě pevně?

Nuže, moje drahá, nevím, je-li největší emancipace jenom k tomu dobrá, aby rozmnožila problémy, nebo zda ženy tolik při tom získají?

„Milá slečno Růženo“, řekla se zářícím zrakem Jitka. „Nelituji, že mé problémy byly veliké. Jsem ráda, že jsem byla poučena o tak mnohé tělesné i duševní a rovněž tak i sociální bídě. Mám radost, že mě čeká tolik práce a odpovědnosti, vždyť jsem přece lékařkou. Které štěstí vyváží onen pocit, jež poskytuje léčení nemocných a setření tak mnohých slz. Který nejskvělejší soukromý život vyváží radostné zadostučinění, jež poskytuje odhalení dlouho hledané příčiny nějaké choroby nebo připravení nějakého účinkujícího léku? Pevně věřím, že toho nebudu ani ve čtyřiceti letech litovat, že nejsem dnes obkloповána a oslavována.“

„Pro tebe je to snadné, Jitko. Jsi plna jistého očekávání, že dosáhneš ještě něčeho velikého. Ale co mám říci a cítit já, jejíž všechny vyhlídky se pohybují mezi hlavní knihou a psacím strojem? Věř mi, nejsem moc šťastna. Pro mne znamená emancipace jenom právo, že se sama žívím a podporuji své staré rodiče. Že mám také bratry? Jistě, ale mají všichni rodiny. Dříve bylo podporování rodičů a nevdaných sester povinností mužů, dnes jsme k tomu zavázány i my. A protože jsou mužové povinni

pečovat o své vlastní rodiny, spočívá tedy všechna tíha na nás!"

Olga se na chvíli odmlčela a kolem jejích úst se objevil hořký rys. Potom se polekaně rozhlédla.

„Jen mi špatně nerozumějte. Moji milí, dobří rodiče nejsou mi skutečně na obtíž. Jak bych byla bez nich opuštěna! Nemohu jenom potlačit pocit, že z každého nového práva těží přece jenom mužové, neboť jejich odpovědnosti takto neustále ubývá. Všude vidím totéž, i v naší kanceláři. Pan X. může poplést slečně J. docela klidně hlavu. Najde-li lepší partii, může děvče i po letech nechat prostě na holičkách. Člověk slyší a čte stále, že, přivedli někdo v dřívějších dobách dívku do řečí, pokládal za svou povinnost od ní neupustit, zvláště došlo-li k vykolejení. Byl potupně prohlášen za sprostého svůdce, jestliže své provinění nenapravit. Dnes najdeme na všech rozích opuštěné a do neštěstí uvržené dívky. Mají přece ženy právo svobodně samy o sobě rozhodovat!"

S pohnutím vyslechly mladé dámy Olžina slova. Působila jako žalostné volání o pomoc. Tu se ozvala opět Růžena.

„Odpusť mi, moje milá Markétko, že jsem ti vyčítala, žes poděsila děvčata strašidelnými historkami. Bohužel, jsou to opravdové zbojnické historky, o nichž dívky mají již také samy své zkušenosti. Ponoříme-li se do těchto otázek, přejde nám chuť bojovat za ženská práva.“

„Neříkej to, milá Růženo, neříkej to! Naopak, jsou ještě práva a ta by měla veliký význam, kdybychom si je vybojovaly. Dovolte mi, abych se na konec zmínila ještě krátce i o těchto právech.“

8. Ženská práva.

„Ano, bojujme dále za práva žen! Ale ne za taková, jakých žádají novodobá hesla. Ne za taková, jakých se domáhají přehnaní feministé, kteří se dovolávají stejných práv a svobod pro ženy v pohlavních otázkách, jaká si přivlastňují muži, samozřejmě, ne charakterní křesťanští mužové! Neboť ve skutečnosti jest jenom jedna křesťanská morálka, která platí pro muže i pro ženy. Kristus, náš Pán, nedělal v tomto ohledu vůbec žádného rozdílu mezi mužem a ženou. Ani jediný řádek Písma svatého a dokonce ani křesťanská tradice nedovolují mužům více svodoby než ženám. Kdo tyto věci hlásá, není pravým křesťanem a nedovede čísti ani v zlaté knize přírody, jak nám to dřívější rozmluvy dokazují.

Nás žen se křesťanská nauka zvláště týká, a proto je jen logické, když na ní tolik lpíme. Byl přece Ježíš Kristus první, který zajistil ženám práva, jak jste to již jistě slyšely. Zbavujeme se tedy samy pevné půdy pod nohama, když jeho učení popíráme. Můžeme také za svá práva bojovat, ale v jeho duchu. Ano, práva ženám! Ale ne taková, jež oprávnují k spustlému životu, k bezodpovědnému vzdání své osobnosti. Ne taková, aby žena následovala příkladu jednotlivých, svým vášním bezuzdně otročících, nemravný život vedoucích mužů a poskvřnila svůj život, nýbrž taková práva ženám, aby i ony mohly uplatnit své nároky při volbě svého manželského partnera. Aby i ony mohly očekávat více mravní čistoty a ctností od toho, jehož mají uznat za svého pána. - „On bude tvým pánem“, jak stojí napsáno v Písmě svatém (I. Mojž. 3. 16). - Jed-

nou ranou přestala by existovat neplodná manželství a dědičně zatížené potomstvo!

Má-li z vás některá dospělého bratra, slyšela jistě od něho, jak vzrušující, ale zároveň povznášející knihu napsal pro ně Dr Tihamér Tóth pod názvem: „Čisté dospívání“. Tohoto práva mají se ženy dožadovat, aby čistá dívka byla provdána za mladíka, proniknutého ideály čistého mužství.

Ať každý květ, každý lísteček na myrtovém věnečku nevěsty je bezvadný a neporušený, ale ať lilie nechybí ani v ženichově zahradě. Neboť muž, který ve své lehkomyšlnosti zapomíná, jaká nebezpečí vyvolá, a nemyslí na své budoucí potomky, dopouští se takového hříchu jako dívka, která se zapomene.

A konečně ono právo, aby bylo ženě možno, aby vzala odvážně na sebe i osud svobodné dívky, aby mohla hrubému a zlověstnému výsměchu s povzneseným čelem jít vstříc, aby silná a věrná, jsouc požehnáním pro mnohé, mohla až do smrti vésti čistý život a být při tom šťastna.

III.

NAČ SE MUSÍ PŘI VOLBĚ BRÁTI ZŘETEL.

1. K čemu mě Bůh povolal.

Milá, dobrá paní doktoro!

Promiňte, připravuji-li Vás o Váš drahocenný čas, ale cítím neodolatelnou touhu poděkovat Vám za Vaši přednášku o ženských problémech, pronesenou nedávno v klubu. Chtěla bych Vás také krátce zpravit o dojmu, jež tato přednáška vyvolala, a poprosit Vás o radu ve věcech svého vlastního života.

Jistě si už na mne nevzpomenete. Seděla jsem vedle Ireny, která zmíněnou kapitolu četla. Jsem studující filosofie a navštěvuji již dlouho klub, avšak následkem svých osobních poměrů nepravidelně. Irena je mou sestřenkou. Byla vždy dobrým, milým děvčetem, ale v bance jí popletli hlavu. Je příliš krásná, aby si jí její představení nevšimli, a ti jí mluví o všem možném a dávají také všelicos číst. A to všechno jí konečně stouplo do hlavy. Mluvila vždy s takovou převahou, že jsme se vůbec neodvážily přiti se s ní. Bála jsem se, že se dopustí nějakého nepředloženého činu, a proto jsem ji zvala často do klubu. Odmítla. Není prý zvědava na kázání o svatých. Mluví o tom, protože prý jsou za to placeni, nejsou si však svou věcí zcela jisti. Tehdy povolila

mému naléhání; neboť mluví-li o problémech lékařka, nebude to snad žádné zdánlivě svaté „koulení očima“.

V klubu mě to však mrzelo, že jsem ji vzala s sebou, protože vzbudila takové pohoršení. Nyní však děkuji Pánu Bohu, že jsem to učinila, neboť na cestě domů padla mně okolo krku a nemohla se dost naděkovat.

„Aničko, ty to vůbec nepochopíš, jakou jsi mi prokázala službu. Za týden bylo by snad již pozdě... Nedovedla jsem si představit, že lékař, který zná dokonale zákony lidské přirozenosti, může věřit v Krista. Ty, ta malá medička - myslím, že se jmenuje Jitka - je sebevědomá, jemná dívka a přitom ta fanatická víra. Štyděla jsem se opravdu vedle ní. Jak málo znám Písmo svaté! Mistrovská díla světové literatury znám samozřejmě velmi dobře, jen v této knize, která obsahuje tak mnoho základních myšlenek, nikdy nelistuji. Myslíla jsem, že obsahuje jen zbožné pohádky. Dnes spadly mi šupiny s očí. Prosím tě, vezmi mě brzy zase s sebou, chtěla bych se s tou Jitkou blíže seznámit.“

Povzbuzovala jsem ji, aby si vyhledala paní doktorku, ale k tomu se nemůže odvážit, bojí se Vašich pronikavých očí. „Ty víš, já se tak snadno neleknu, ale myslím, že bych nesnesla pohledu těch očí, aniž bych se nezačervenala. Ráda bych věděla, řekla-li to úmyslně, anebo to připojila jenom náhodou, že na hnojišti a v bahně není žádného rodinného života.“

Děkuji Vám z celého srdce, milá, dobrá paní doktorko, za tento večer, jménem nás všech, ale hlavně k vůli Ireně. Doufám, že znamená osudový obrat v jejím životě.

Konečně prosím o dovolení psáti také o sobě, a protože pro své zaměstnání nemohu klub pravidelně navštěvovat, dovolte mi, abych Vám své problémy písemně sdělovala.

Nemám tušení, co mi Pán Bůh určil. Snad právě to, čeho se dnes nejvíce děsím. Hrozím se takřka myšlenky, že bych měla jít životem sama. Hledám tedy příležitost najít si vhodného manžela. Více však než osamocení, bojím se špatné volby, jíž bych učinila sebe a celou svou rodinu nešťastnou. Chtěla bych proto prosit o radu dříve, než by mohl někdo ovlivnit mé myšlenky. Říká se: „Láska je slepá.“ Může se člověk nějak před tou slepotou chránit a jestli ano, jak tedy? A je-li to možné, které jsou hlavní podmínky, jež se musí před volbou a před sňatkem nutně uvážit.

Odpusťte, že jsem tak smělá, ale z Vašich přednášek jsem vycítila vždy přání pomáhat a to mi dodává odvahy prosit o radu i v mých vlastních starostech. — S vděčnou úctou

Anna K.

2. Kde nemáš hledat své štěstí.

Milá Aničko!

Tvůj milý dopis a zpráva, že se již Irena zajímá o duševní směr našeho klubu, mne velice potěšila. Pište mi vždy, když Vás něco tíží, víte přece, že bych podnikla vše, abych Vás těchto mučivých problémů zbavila. I když někdy jen krátce odpovím, nebude to nedostatek zájmů nebo srdečnosti, nýbrž výhradně nedostatek času.

Děsíš se myšlenky, že půjdeš jednou životem sama? Najdu si příležitost, abych v jedné své přednášce i o tom promluvila, abych Tebe a všechny ty, které se zabývají podobnými myšlenkami, uklidnila.

Ptáš se mne, nač se musí vzítí před uzavřením sňatku bezpodmínečně zřetel? K tomu, abych tuto otázku zodpověděla, nestačí opravdu jen jedno sezení. Protože však hledáš příležitost, abys našla partnera pro manželství, jest prozatím nejdůležitější, abych Ti řekla, kde ho hledat nemáš.

„Láska je slepá“, píšeš. Jistě je taková, zvláště tehdy, chce-li zamilovaný člověk být sám slepým. Všichni lidé žijí rádi v ilusích, hlavně však lidé zamilovaní. Odpovídá to jejich náladě, jejich celému citovému světu, mohou-li předmětu své lásky přisovat nadlidsky dobré vlastnosti. Fantasie připravuje to zvláštní potěšení, a také lépe to odpovídá lidské ješitnosti, když ti, jejichž otroky jsme se stali, jsou jiní než ostatní obyčejní smrtelníci. Zamilovaný člověk nesnese většinou objektivního posudku jiných. Činí se pokud možno slepým, aby neviděl chyb a nedostatků, jež vidí jiní. Proto je také rozumným radám obyčejně nepřístupný. Může se dokonce říci, že zamilovaní lidé jsou slepí a hlší.

Proto se musíš, moje milá Anno, na tento stav již předem připravit, abys zabránila neštěstí, kdyby na Tebe měla přijít taková dočasná slepota.

Nepodléhej však příliš strachu. Neoddávej se myšlence, že stačí někoho jednou vidět, aby ti byl tento pohled hned osudným. I když mnozí tvrdí, že odřikání není možné, není tomu tak. Jistě jsou ženy, které nejsou s to zřít se jen jediných šatů. Raději nejedí, zanedbávají své děti, hádají se se svým mu-

žem, ale šaty musí mít. Jiné zas se nemohou zřít mlst. Není to však proto pravidlem, jež platí pro všechny. Obyčejně jen sobeční lidé bez sebekázně hovoří bezuzdně svým přáním. Kdo byl od svého mládí vychováván k odříkání, anebo se sám k tomu vychoval, pro toho není nic nemožného, i když někdy za cenu těžkých bojů. Ale o tom četlas v mé knize: „Co musí vědět dospívající dívka“.

Nuže, když se ti někdo líbí, nedej se hned unést, ale měj také sílu okamžitě zkoušet.

Často se škádlí dívky tím, aby se podívaly na prsten, seznámí-li se s nějakým mužem. Zda je ještě volný? Bohužel, ani to není dnes spolehlivým znamením. A to není ještě vůbec tak směšné. Co je horší: trochu posměchu nebo velké neštěstí? Víím, mnoho lidí myslí, že není neštěstím zamilovati se do ženatého muže. Je-li tu obapolná náklonnost, tak je přece možný rozvod a uzavření nového manželství. Jak smýšlím já o těchto „manželstvích“, vyložila jsem již v klubu, nechci se nyní k tomu vracet ještě jednou.

Proto Ti radím velmi důrazně, nehledej svého budoucího manžela mezi ženatými. I když nechceš mé důvody uznat, stačí, když aspoň tolik nahlédneš: Porušil-li někdo přísahu a stal se manželce nevěrným, i když se tak stalo k vůli Tobě, není hoden, abys mu svěřila svůj život. Klidnou by ses po jeho boku jistě cítit nemohla.

Schvaluji proto Tvůj úmysl, že vyhledáváš příležitost k známostem v odpovídající společnosti. Ale hled', aby Ti společnost vskutku odpovídala. Často se vetřou i do nejlepších kruhů velmi nevhodné živly. Člověk musí být všude na stráži a pozorovat

lidi otevřenýma očima. Pro Tebe neznamená společnost jen rozptýlení. Neoddávej se lehkomyšlné hře, aby se také na Tobě nesplnilo kouzlo snu letní noci a Ty abys po probuzení neobjímala oslí hlavu. I v té nejlepší společnosti se setkáš s uličníkem, i když má rysy úctyhodné matrony nebo nějakého mudrlanta, jemuž uzavírání manželství působí zvláštní požitek.

Pro dnešek to asi stačí. Vzpomínám na Tebe s láskou a doufám, že budeš míti stále důvěru ke své
„paní doktorce“.

3. Životní věk.

Milá, dobrá paní doktorko!

Děkuji mnohokrát za Váš milý dopis. Nemohla bych být jinou než upřímnou! Je to přece v mém vlastním zájmu. Jak je to dobré, mám li někoho, kdo se zajímá o mé nejintimnější otázky. Doma je velmi těžko o tom mluvit. To byly jiné časy, kdy moje matka měla podobné problémy. Nechápe dnešní svět a stává se i v nepatrných případech zcela bezradnou.

Irena navštěvuje klub pravidelně a Jitka vychází jí vstříc s takovou láskou, že se domnívám, že paní doktorka má v tom své prsty. Jak Vám budeme moci za vše poděkovat?

Společenský puk! Bolestná pravda! Moje ubobá přítelkyně Jarka, do jaké sítě upadla! Byla vždy vážnou dívkou, která pohrdala krásou mužů. Nejednou jim otevřeně řekla, aby jí nic nenalhávali, že nepotřebuje jejich komplimentů. A přece! Na

společenském nebi zazářila nová hvězda. Tak často odmítnutý František ho přivedl. Byl hříšně krásný a neslýchaně vážný. Pavla nás sice hned varovala, abychom byly na stráži, že ho zná již dlouho, je prý velký zástěrkař, ale bylo těžko uvěřit. Pro každou dámu měl pěkné slovo, obdivující pohled, byl však stále tak dvorný a vážný, že se při tom nemohlo myslit na nic zlého. Zvláště s Jarkou mluvil stále vážným tónem o svých universitních studiích a o cestách po cizině. O flirtu se tu vůbec nedá mluvit. Divily jsme se, že Jarka, která byla vždy tak zdrženlivá, šla s ním na procházku. A nyní? Pro Františka je to teď příležitost! Vypravuje historii všem, kdož ji chtějí slyšet. Don Juan zmizel a Jarka je jako vyměněna. Neodvází se přijít do klubu a tmavé kruhy pod očima svědčí o mnohých slzách, jež v bezesných nocích prolévá pro nevěrného.

Od té doby mám posvátnou bázeň před studenty, ačkoliv jsou mi vlastně bližší než starší páni. S naší rodinou se stýká někdo, jehož mi zřejmě závidí dcerami požehnané matky. Je již trochu šedivý, je doktorem a má velmi dobré postavení. Blíží-li se ke mně, nejraději bych utekla. Až dosud jsem slyšela o něm to nejlepší. Je vždy velmi zdvořilý a tak mě vyznamenává, že má zřejmě vážné úmysly. Přesto mě obchází zima, myslím-li na to. . . Mé mamince se velmi líbí, jenom já si s ním nevím rady. Ne, nechci být jeho ženou.

Co asi je příčinou tohoto odporu? Milá paní doktorko, pomozte Vaší vždy

vděčné Aničce.

Moje milá Anno!

Tvé řádky prozrazují takovou úzkost, že spěchám s odpovědí, přestože nemám dnes mnoho času.

„Mé mamince se líbí, každému se líbí, jen já jsem zmatena . . . nevím, co mám dělat . . .“

Píšeš, že je již prošedivělý. I ta okolnost, že je z hmotného stanoviska velmi vytouženou partií, připouští domněnku, že se asi blíží k čtyřicítce, zatím co Ty máš nanejvýš jedenadvacet roků. Chápu, že nevíš, co s ním počít. Vidiš, moje milá Aničko, i to je velmi důležitou podmínkou pro šťastné manželství, aby totiž mezi manžely nebyl příliš veliký věkový rozdíl. Jsou sice případy, že dvacetiletá žena rozumí a miluje svého padesátiletého muže, zvláště, je-li velkým umělcem nebo učencem, zkrátka, svým povoláním a postavením oslepuje více nebo méně svou mladou ženu. Tu hraje vždy roli také ješitnost. Ale všeobecně vzato, nemají muž a žena při tak velkém věkovém rozdílu společných citů a společných myšlenek. I když si nějaký čas můžeme představit i smyslné radosti, vážný podklad může takové spojení sotva mít.

Nuže, moje milá Anno, Tvůj instinkt je správný, vede-li Tě k opatrnosti. Ať Tě proto nenapadne, abys k vůli hmotným výhodám tento zdravý instinkt potlačovala.

Není-li mezi vámi žádného vnitřního vztahu, žádného společného porozumění, bylo by manželské spojení pošetilostí. A potom - ten muž se zdá být slušným člověkem, bylo by přece škoda, kdyby byl nešťasten. Dříve nebo později to uzná, že si nemá hledat životní družku Tvého stáří. Nebuď proto nezdvorná a nepřívětivá, nýbrž dej celé věci tak roz-

hodný obrat, aby nedošlo k ucházení. Bylo by velmi netaktní pokořit tohoto dobrého člověka slůvkem „ne“. Každá dívka má tolik obratnosti a taktu - nemusí se jí to speciálně vštěpovat - aby taková nebezpečí odvrátila.

Ale potom neupadni do jiného extrému. Píšeš, že by ti studenti byli bližší. Měj se však na pozoru. Ze studentského zasnoubení nekouká nic dobrého. Studenti jsou rušeni ve svých studiích, dívky naproti tomu jsou odkázány na dlouhé čekání. Stávají se pohnutými netrpělivými a podrážděnými, a to je nejméně vítané věno. A protože ženy rychleji stárnou než muži, je to při stejném stáří povážlivá nevýhoda.

Řekni, milá Aničko, nemáš mezi mladšími profesory známé? Nemyslíš, že bys právě zde mohla najít správného životního druhu? Stejně vzdělání, stejné zájmy, dokonce i stejné povolání, byly by jistě dobrými předpoklady šťastného manželství.

Musím bohužel skončit. Až k dalšímu dopisu vše nejlepší!
Tvoje paní doktorka.

4. Pokrevní sňatky.

Milá, dobrá paní doktorko!

Sotva nalézám slova, abych Vám za Vaši pomoc poděkovala.

Doma už na mne naléhali, proč s tím pánem tolik váhám. Byla jsem plísněna, nejsem-li na hlavu padlá, že jsem tak vybíravá. Zaútočili na mne tisíci otázkami: Proč se mi nelíbí? Má přece pěkné, pravidelné rysy, vysokou, štíhlou postavu, chování, jaké se

zřídka kdy najde. Jsouc v úzkých přiznala jsem se konečně, že mi připadá příliš dobrým strýčkem, a prosila jsem, aby mne tím déle nemučili. Samozřejmě, že se mi vysmáli, a i kdybych už měla co vytýkat, to se prý poddá. Za každou cenu chtěli mě zatáhnout do zábavy, na níž byl i on, aby se vše vysvětlilo.

Když jsem přišla od holiče domů, našla jsem Váš dopis, paní doktorko. Zvítězila jsem, neboť lékařský názor účinkoval, a prozatím mohu očekávat v plném míru návštěvu svých příbuzných z venkova, ohlášenou na příští týden. Slavíme padesáté narozeniny naší maminky a přijdou k nám všichni příbuzní. Můj strýc je ředitelem gymnasia a také jeho syn učí na téže škole. Jistě bude Jiří jednou jeho nástupcem. Už jsem ho dávno neviděla. Býval vždy roztomilým chlapcem, a proto se již nyní těším na shledání. Vzpomínám na krásné letní prázdniny, kdy jsme v zahradě běhali po vonícím trávníku. Jak je tomu již dávno!

Milá paní doktorko, jsem tak šťastna, že jsem zbavena této tíživé starosti. Myslím, že snad nikdo neoslavoval narozeniny své matky s tak veselou myslí, jak to učiním já.

Ještě jednou srdečný dík za Vaši dobrotu od Vaší věrné
Aničky.

Moje milá Aničko!

Jsem opět nucena Ti rychle odepsat, neboť mne Tvé štěstí naplňuje obavami.

Pověz mi, drahá, není to návštěva Jiřího, jež Tě tak vesele naladuje? Je to krásné, vládne-li mezi vámi příbuzenská láska a soulad, dnes je to oprav-

du řídký případ. Ostatně, je to jen příbuzenská láska, která vzbuzuje v tobě všechny tyto přátelské vzpomínky? Obávám se, že přijdeš z deště pod okap.

Rozuměla-li jsem Ti dobře, je Jiří Tvým prvním bratrancem. Ovšem, je profesorem a já jsem Ti profesory právě doporučila. Ale toho přece raději ne... Vidím již v duchu Tvou zklamanou tvář, až budeš tyto řádky číst. Co mohu vůbec vytýkat Jiřímu, když ho přece ani neznám. Věřím již, že je velmi zdatným, milým jinochem, který se k Tobě výtečně hodí. Ale má přes to jednu velkou nevýhodu, již mohu z dálky konstatovat: Je Tvým bratrancem!

Víš, že je to překážkou manželství, ale Ty také víš, že se může dostat dispens. Přesto Ti k tomu neradím. Proč ne?

Protože lékařská věda a ještě více nauka o dědičnosti nás poučuje o tom, že manželství mezi příbuznými zřídka kdy dobře dopadne. Je-li v některé rodině chorobné zatížení - a v které by nebylo? - dědí děti, z tohoto nového manželství pocházející, tuto nemoc po otci i po matce, tedy dvojnásobně. Nepřehlížej toto nebezpečí lehkomylně. Neduhem dětí trpí přece v první řadě rodiče. A když Tě ještě k tomu obviní Tvé svědomí, žes dobře věděla, jaké budou následky, a Tys přesto toho nedbala? Neboť děti se přece nesmíš zřící.

Jak smutné jsou statistiky četných nervově slabých, duševně chorých, hluchoněmých dětí, jejichž neštěstí zavinil pokrevní sňatek rodičů. Nová bádání poukazují na nová nebezpečí. Náchylnost k tuberkulóze, k rakovině, k cukrovce, k barvosleposti a k mnohým jiným nemocem se dědí rovněž až do určitého stupně.

Moje milá Anno, kdo jiný má myslit na budoucí štěstí a na zdraví Tvých dětí, kdo se má o to starat, když ne jejich matka. Děti jsou Božím požehnáním, znamenají mnoho radostí, ale také mnoho odpovědnosti. Před uzavřením sňatku musí se uvážit i tato okolnost.

Cítím, že by Tvé srdce nyní rádo odporovalo, ale ty mi přesto rozumíš a nebudeš jistě nevěrná své doktorce, která pečuje o Tebe s mateřskou láskou, že ano?

5. *Vášně.*

Moje milá Aničko!

Mlčís tvrdošíjně. Kdyby mi na Tobě tolik nezáleželo, mlčela bych také. Správně jsem tedy tušila? Je na obzoru nebezpečí? Tvé srdce se ozvalo, a Ty je nemohla opanovat svým rozumem, svým citem pro odpovědnost vůči svým potomkům?

Jsem velmi zarmoucena! Protože Tě však mám ráda, nemohu se do Tvého mlčení vpravit. Dáš o sobě brzy vědět a otevřeš mi své srdce úplně, že ano? Tak ráda bych Ti pomohla. Pochop přece, že nemám z Tvého sňatku ani užitku, ani škody. Ba naopak, protože jsem právě lékařkou, bylo by pro mne výhodnější, kdybych neusilovala o to, abych odvrátila nebezpečí, jež ohrožuje zdraví Tvé budoucí rodiny. Bylo by o jednu nemocnou rodinu více, která by potřebovala lékařské pomoci.

Bud' proto rozumná, moje milá, a nahlédni, že láska, byť by sebe více sloužila cílům Božím, znamená

přece velké nebezpečí pro Tebe a Tvé drahé, zvrhne-li se v pošetilou vášeň.

Nedopustí, aby tato láska nabyla nad Tebou moci, neboť může zrovna tak přinésti rodině zkázu a kletbu jako opilství, karbanictví nebo, o čem se nerada ani zmiňuji, jako morfinismus.

Jsi rozumnou dívkou a víš, co to všechno znamená i bez statistických dokladů. Jsem přesvědčena, že přišlo-li by se na to - i byť by to byl Jiří - že pije a karbaní, dovedla by ses s ním rozejít. Neuvěřila bys jeho ujištění, že se toho všeho z lásky k Tobě zřekne, nýbrž jasně bys nahlédla, že ani tento slib nemá více ceny než všechny ostatní, jež se nedodrží jen z toho prostého důvodu, že se takové sliby dodržet nemohou. Věřím, ještě není příliš pozdě, není ještě ani týden, co je Jiří ve městě. Příliš krátká doba, než aby mohl tento přelud zapustit v Tobě hluboké kořeny. Nemůžeš-li psát, tož přijď ke mně.

Doufám, že zvítězíme, i když za cenu těžkých bojů. Člověk si musí jen uvědomit, co mají dělat ty ubohé dívky, jejichž láska není opětována. Ty musí přece také ovládat své city.

Ohlas se tedy nějak a nechtěj, abych Tě osobně vyhledala.

Očekává Tě v srdečné lásce

Tvoje paní doktorka.

6. Duševní harmonie.

Se slzami v očích jsem četla Vaše milé řádky. Odpuštěte mi, že jsem Vám svým mlčením způsobila to-

lik starostí. Odpusťte mi, že jsem vůbec mlčela. Jsem tak nevýslovně šťastna! Nelekejte se, prosím, nebudu neupřímnou a chci Vás o všem pravdivě zpravit.

Vaše poslední psaní mě hluboce rozladilo. Toto krátké blouznění pro Jiřího bylo přece tak krásné. Tuším, že i moji rodiče na to myslii již proto, že by naše malé jmění zůstalo v rodině. Nevím, jak by se dívali na nebezpečí pokrevního sňatku, i kdybych se pokusila sebe lépe jim to dokázat. Myslím, že by mě s celou lékařskou vědou vydělili. Přes všechnu dobrou vůli byla bych jistě slába, kdyby mi milý Pán Bůh nebyl neočekávaně pomohl.

Nyní však po pořádku.

Příbuzní se tedy dostavili. Z Jiřího se stal pěkný, dobře urostlý chlapík. Nebyly to opravdu jen příbuzenské city, jež mé srdce prudčeji roznítily, když mě objal. A když mě pustil z náruče, sáhl rychle po mé ruce a pozorovav můj prsteník zvolal: „Bohu díky, že nejsi ještě zasnoubena.“

Dovedete si představit, milá paní doktorko, jak mi srdce zmateně tlouklo. Polil mě horký žár a také maminka nás povzbuzovala svým úsměvem. Tu se však stalo něco zcela neočekávaného. Můj milý bratránek Jiří začal znenadání s velkou bratrskou láskou mluvit o svém školním kamarádovi.

„Vzpomínáš si, Aničko, na Gabriela, s nímž jste u nás prožili tak krásné prázdniny? V létě byl opět u nás a mluvili jsme mnoho o tobě. Je velkým botanikem a vyučuje zde na měšťanské škole. Tak rád by tě opět viděl.“

Jiří mě zasypal opravdovou záplavou vzpomínek. Všechno mi opět napadlo. Živě stála přede mnou

postava Gabrielova, tento černý hoch se zářícíma očima, který se věčně zaměstnával brouky a hříby. Mou přítomnost si uvědomil jen tehdy, když našel krásnou květinu, kterou mi přinesl a horlivě vysvětloval její jméno a její nápadné vlastnosti. S ním jsme se neprali a nelaškovali tak nenuceně jako s Jiřím, k tomu byl příliš vážný. Když ministroval v našem kostelíčku - a dělal to často - říkali staří, potrásající hlavou: „Škoda toho chlapce, že se připravuje na učitele, měl by být duchovním.“ Byli jsme vesměs ještě dětmi, a přece již tehdy jsem si ho musila vážít, byl zcela jiný než ostatní.

Dovedete si představit, milá paní doktorko, jaké zvláštní city se mne zmocnily, když jsem slyšela, že se chce se mnou sejít, a to s vážnými úmysly?

Sešli jsme se také a byli s Jiřím v divadle. Od té doby přichází denně k nám. Nevyslovil se ještě, víme však všichni, že je to jen otázkou času.

Odpusťte mi, milá paní doktorko, že jsem o tom mlčela. Ale šťastný člověk bývá sobecký, myslí jenom na své štěstí. Přišlo to zcela neočekávaně a je to přece tak krásné. Nehněvejte se na mne, chci se ráda řídit všemi Vašimi pokyny. Cítím, že mne milujete a za mne se modlíte, jinak by se to všechno tak hladce neodehrálo.

V hluboké vděčnosti

Anička.

Moje milá Aničko!

S upřímnou radostí jsem četla Tvé řádky. Tak se tedy rozřešily i Tvé nejtěžší problémy. Milý Pán Bůh Tě má asi opravdu rád, že dobrotivou rukou urovňuje Tvé životní cesty.

Nepřišly jsme ještě ani tak daleko, abychom mlu-

vily o tom, že k šťastnému manželství patří také duševní harmonie, a Tobě padá tento dar beze všeho do klína.

Při volbě manžela musí se dbát také na to, aby měl porozumění pro naše duševní požadavky, aby měl tudíž víru a pokud možno stejnou národnost. Víš velmi dobře, že si velice vážím míru mezi náboženskými obcemi, i nejzdatnějších synů jiných národů a že se nerada zabývám politikou. Jde-li však o manželství, nemohu svou bojechtivost zkrotit. Nedovedu si vůbec představit, že by nebylo nejvroucnějším přáním každé zbožné ženy, aby i její děti byly zbožné a vlasteneckého smýšlení.

Kdo žije s plným přesvědčením pro své náboženství, stěží se smíří s tím, že ti, kteří mu jsou nejbliže, nesjednají se s ním před oltářem Božím. Strašná propast se rozvírá mezi manžely a dětmi, když si ve víře nerozumějí a nedovedou se společně modlit. Nebo v jiném případě, jak může matka toho neb onoho národa vychovat syna pro zemi, která snad její domovinu ujařmila.

Nechci Tě však déle těmito otázkami trápit. Bohu díky, netýkají se Tebe. Z Tvého dopisu vysvítá, že Tvůj vyvolený je zbožný a velkým přítelem přírody zrovna jako Ty. Dokonce i jeho povolání je s Tvým identické.

Dosud ještě nepožádal o Tvou ruku. Očekáváte to, avšak prozatím se objevuje u Vás nakrátko a nenuceně. Jistě pozoruje, jak se cítí malá královna jeho srdce doma, kdy ho neočekává. Zdá se být opatrným člověkem. Prosím Tě, nedělej naň nátlak. Nepřichází k Vám, aby si ušetřil večeri, ale chce poznat Tebe, Tvé okolí a Tvé srdce. Tedy trpělivost!

A Ty drž své city na uzdě. Předevčírem byl ještě Jiří Tvé všecko, a dnes pozbývá svět pro Tebe smyslu, myslíš-li na Gabriela.

Rozuměj mi Nechci Tě naprosto kárat, chtěla bych, jen, aby ses zkoušela, je-li to skutečně vážný, pravý cit, který Tě povznáší nad každou pochybnost při této volbě. Rozhodujícím důvodem ať není Tvůj strach před osamělým životem nebo, že Tě doma nutí do vdavek, nebo že je to hezký člověk, a že vás spojuje mnoho vzpomínek na dětství; to nepřichází v úvahu. Ani to ne, že je náhodou profesorem a zbožným člověkem. Postav se v myšlenkách s ním před Svého Boha a Pána a zcela nezávisle od toho, co Ti já nebo jiní radí, poslouchej svého nejvnitřnějšího a nejupřímnějšího hlasu, který Tě nikdy nezklame. Uvaž dobře před Bohem, chceš-li svůj život připoutat až do smrti k tomuto muži - v neštěstí i ve štěstí, v nemoci i ve zdraví. Je možné, že bude svárlivý a malicherný, že se stane mrzákem, je a zůstane však při všech změnách osudu Tvým manželem. A jestliže za této rozmluvy se svým Tvůrcem, kdy nikdo s Tebou nemluví jen On, jestliže tu cítíš, že to musíš udělat, potom jednej přes všechny překážky, jak Ti poroučí Tvé svědomí.

Bůh Ti pomoz, aby ses správně rozhodla.

Události Tě strhly s sebou a Ty se již chceš rozhodnout, ačkoliv ještě nevíš, zda se tělesně pro manželství hodíš. Dříve než svolíš, přijď ke mně, abych Tě mohla přijmout do úctyhodné společnosti matek.

Mnoho Božího požehnání přeje z celého srdce Tvá Tě milující

paní doktorka.

Moje milá, drahá paní doktorko!

Opravdu nevím, jak mám začít. Váš dobrotivý dopis mě velmi nutil k přemýšlení. Posuzujete mé postavení lépe než mé okolí.

Skutečně, Gabriel k nám nepřichází k vůli večeři, ale objevoval se znenadání v různých denních dobách, pokud to právě jeho čas dovoloval. Má rodina to považovala téměř za rušení, protože jsme nevěděli, kdy přijde. Já jsem však měla radost, že nás tak zcela poznal.

Řídila jsem se Vaší radou a přišla jsem ve své samotě také k rozhodnutí. Byla to vůle Boží, že jsem Gabriela poznala. Ale právě toho dne, kdy jsem si byla úplně jista svou věcí, nepřišel. Příští, dokonce i další den také ne. Byla jsem velmi stísněna.

Potom přišel a mluvil se mnou mezi čtyřma očima. Řekl mi, jak si představuje náš budoucí život, co rozumí slovem láska. Pohnuta až k slzám, mlčky jsem mu naslouchala. Ke konci vyňal ze své kapsy malou černou knížečku a četl mi místo z 1. listu ke Korintským, 13. kapitolu. Vy, paní doktorko, znáte dobře tyto řádky, dovolte mi však, abych je zde přesto citovala. Tato stova jsou tak krásná a učinila mě nekonečně šťastnou: „Láska je shovívavá, dobrotivá, láska nezávidí a nechlubí se, nenadýmá se, není ctižádostivá, nehledá svého prospěchu, neroztrpčuje se, nemyslí o zlém, neraduje se z nepravosti, raduje se však s pravdou; vše snáší, všemu věří, všeho se naděje, vše přetrpívá.“ (I. Kor. 13, 4 - 7.)

Já jsem pořád ještě neřekla ano. Ale ve čtvrtek přijdu společně s ním k Vám, paní doktorko, abych si přišla pro Vaši odpověď. Jeho lékařské vysvědčení je bezvadné, jsem velmi zvědava, jaké bude

moje. - Očekávám toto vysvědčení s větší netrpělivostí než své maturitní. Nejraději bych chtěla přiletět ke své milé paní doktorce. Vaše

vděčná Anička.

*

Milá, dobrá paní doktorko!

Konečně jsem tak daleko, že jsem s to Vám napsat, proč jsem tak hořce plakala o svatbě Aniččině. Děkuji Vám, že jste se mne ujala a chránila mne před zvědavými zraky. Na četné otázky jste odpověděla, ukazujíc na můj zasnubní prsten, že je svatým právem každé nevěsty, aby plakala, je-li pohnuta. Nevím skutečně, co by se bylo stalo. Tak děsně působilo na mne poznání pravdy.

Neodvážila jsem se ještě vypravovat o tom někomu v klubu. Obávala jsem se, že by se děvčata na mne vrhla. Ale Vy, paní doktorko, byla jste tak dobrá ke mně, chránila jste mne, ačkoliv jste nemohla vědět, co mě tížilo. Nyní chci všechno říci a poprositi Vás o radu. Život je tak těžký!

Můj snoubenec je protestant. Z pošetilosti jsem to nepokládala za překážku. Moje rodina se na to vůbec tragicky nedívala, vždyť smíšené sňatky nejsou dnes zvláštností. „Modlíme se k stejnému Bohu a Kristus byl také jen jediný“, říkali. Chtěla-li jsem o tom rozdílu někdy mluvit, pohládl mě něžně můj snoubenec a řekl jemně, abych nebyla tak naivní, my prý se už sjednotíme, a já jsem se uklidnila. Je tak dobrý, měla jsem k němu plnou důvěru.

Při Aniččině svatbě se mi náhle vyjasnilo. Když náš duchovní správce svázal štolou jejich ruce, když k nim mluvil, jak s hlubokou pokorou a opravdovou vírou vzhlížel k němu i ženich, tu mi srdce div

nepřestalo bít. Zde jsme byli všichni spojeni, tak jednotní ve víře a v přesvědčení. Ale jak tomu bude při mé svatbě? V těchto obřadech bylo tak mnoho svaté vážnosti, že celá má bytost byla proniknuta vědomím vznešenosti svátostného manželství. A tu... ach, tu mě napadlo, že manželství není pro mého snoubence svátostí, a proto se nemůže společně se mnou na tuto svátost připravit. Nepůjde se mnou k svaté zpovědi a k svatému přijímání... Srdce se mi stáhlo, a tu jsem propukla v tento zdánlivě neodůvodněný vzlykot.

Až dosud jsem skrývala svou starost, proto jsem také nešla do klubu. Použila jsem raději záminky, že jako nevěsta nemám kdy, i když to Pavel rád vidí, naučím prý se tam jenom dobrému, říkává. Nikdy neuráží mou víru, doprovází mě také do kostela, jen při proměňování neklekne. Až dosud mě to nijak zvlášť nerušilo, je přece v kostele mnoho těch, kteří skloní jenom hlavu. Tu mě při Aniččině svatbě přece jenom napadlo, že mi vlastně po chování jiných lidí nic není. Pro mne jest jenom jeden jediný člověk na světě, s nímž bych ráda klečela před Božím oltářem...

Včera večer, když jsme spolu důvěrně seděli, mluvila jsem o naší svatbě a o tom, jak je to krásný kamarádský zvyk v našem klubu, když členky doprovázejí každou členku nevěstu k oltáři, a líčila jsem mu všechno v nejkrásnějších barvách. Tu se ptal trochu nejistě: „To se musím podepsat, že ano?“ Upřeně jsem se naň podívala. Jak mohl věřit, že já, katolička, bych se mohla za něho jinak provdat? Mínil, že bychom mohli mít svatbu i v jeho kostele. Není krásnější, ustoupí-li žena, než aby se muž

již před svatbou ukázal pantoflovým hrdinou? Ženě se také líbí muž pevné vůle než muž povolný. Začala jsem plakat a řekla jsem, že bych se potom nemohla za něho provdat. Snažil se mě uklidnit, že o tom promluví se svou rodinou... Já se však uklidnit nemohu.

Byl ke mně stále dobrý a povolný, nyní však cítím, že už takovým nebude. Co mám jenom dělat? Provdám-li se za něho bez církevního požehnání, nebudu šťastna, cítím to. Ale moje milá paní doktorko, ptám se Vás jako lékařky, smím pro svou víru přinést takovou oběť? Nebude to mít neblahé následky? Miluji svého snoubence celým srdcem... Může se takové odříkání snést?

Úpěnlivě Vás prosím, mějte se mnou slitování a pomozte mi! Vy jste přece i Aničce tolik pomohla. Ve vděčné lásce Vás o to prosí

Irma „maličká“.

Moje milá „malá“ Irmo!

Mé srdce se křečovitě stáhlo, když jsem čtla Tvůj zoufalý dopis. Chtěla bych Tě povzbudit a Tobě pomoci, nemohu však přesto zamlčet, žes chybila. O každé bezvýznamné věci dovedlas v klubě mluvit, ale jednu velmi důležitou otázku dovedlas zatajovat. Proč jsi z nás měla strach? Ani snad ne tolik z nás jako z odříkání.

Viděla jsem to hned v kostele, že to bylo víc než pouhé dojetí. Ale teprve teď, kdy znám pravý důvod, chápu tíži Tvého zápasu a Tvého zármutku. Dejme tomu, že budeš nyní musit probojovat velmi těžké boje. Moje malá Irmo, buď statečná a silná.

Jistě je to ideální, jsou-li manželé jednotní ve ví-

ře. Není-li tomu tak, zvedá se mezi nimi vždy přehrada. Stojíš nyní před rozhodnou volbou. Miluješ svého snoubence, cítíš však také, že nemůžeš být šťastna bez požehnání církve. Snaž se proto oboje podržet. Miluje-li Tě také on, nahlédne, že jeden z vás musí přinést větší oběť než druhý. Ona oběť, již musí přinést Tvůj snoubenec, není daleko tak těžká jako Tvé odříkání. On nebude ze své náboženské obce vyloučen, může i nadále plnit své náboženské povinnosti, kdežto katolík nemůže přijímat svaté svátosti a jeho manželství je také neplatné. Má-li někdo proto povolit, musí to být ten, jehož oběť je menší. Je to přece samozřejmé, ani láska to nemůže žádat jinak.

Budou zde jistě pronесeny námitky, buď však silná, moje milá Irmo, a nedopusť se pošetilosti. I byť to bylo pro Tebe těžké odříci se svého snoubence, je to přece jenom pomíjející bolest naproti tomu, aby ses zřekla své víry. Nemůžete-li se sjednotit bez sporů, ukazuje to již na to, že se k sobě nehodíte. A je-li to již nyní tak patrné, je každý pokus nesmyslem. Žádná láska není hodna toho, aby ses zpronevěřila oltáři. Neboj se, kdo pro svou víru přináší oběti, tomu daruje Pán Bůh i sílu, aby mohl tíži této oběti unést. Ostatně, jsi ještě mladá, chodíš přece první rok na universitu, proto máš na vdavky ještě čas. Nevím vůbec, jak sis to vlastně představovala. Chtěla ses zřici diplomu, nebo pokračovat ve studiích jako provdaná žena? Neboť doufám, žes nemínila být ještě tři roky nevěstou.

Moje milá, malá Irmo, jen odvahu, odvahu, odvahu! Budou-li nějaké novinky, tak mně piš a zů-

staň vždy mou upřímnou klubovní sestřičkou. V lásce

Tvá paní doktorka.

Moje milá, drahá paní doktorko!

Nevím, jak začít. Je to tak děsné. Děkuji za Vaše milé řádky. Mám toho velmi zapotřebí, aby mě někdo podepřel a řekl mi laskavá slova. Mé utrpení je příliš těžké.

Pavel nechce povolit. Jeho rodiče nesvolí k sňatku, ledaže slíbím protestantskou výchovu dítek. Dovolávají se toho, že všichni jejich předkové byli protestanty. Pavel je jejich jediným synem, nemohou tedy připustit, aby byli jejich vnuci katolíky a celý majetek přešel do katolických rukou. Prosila jsem a žebrala, vše nadarmo. Jak by mohli všichni jejich předkové být protestanté! Vždyť je to přece několik století, co vůbec protestanté existují. Moji předkové jsou 1900 let ve víře katolické. Proč bych měla tuto svou zděděnou víru zapřít já?

Nic, nic nepomohlo. Buď - anebo, musila jsem volit. Myslila jsem, že toho nepřežiji. Bylo to pro mne děsné podívat se do očí Pavlovi, o němž vím, že mě miluje, i když celý svět tvrdí opak, a který přesto tak neúprosně trvá na své podmínce. Smrt nemůže být tak děsná jako tyto rozhodující okamžiky.

Ne... ne, cítím to, nemám síly zřici se Pavla. Tu se mi zdálo, že vidím malé bytosti, jež na mne s údivem pohlížejí, že se jinak modlím k Bohu než jejich otec, že nejdu s nimi do kostela. Myslila jsem na to, že se mé děti nebudou zpovídat a přistupovat k svatému přijímání, neboť jsem je přenechala jinému náboženství. Já, jejich matka! Zdálo se mi, že

slyším svého synáčka, jak mi říká: „Mamičko, proč se modlíš k bůžkům?“

Ne! Toho jsem nemohla snést! Poslala jsem prsten zpět...

Co se nyní stane se mnou, jak se utváří má budoucnost, nemám nejmenšího tušení. Nemohla jsem si představit, že by mne Pavel mohl opustit. A přece se tak stalo. Propláči celé noci - přes den se nechci svému zoufalství tolik oddávat - teprve k ránu mě přemůže únava a upadnu v neklidný spánek. Mám pocit, jako by na místě mého srdce zela strašlivá rána, i sebe menší pohyb bolí. Nejraději bych chtěla někam zalézt jako smrtelně zraněné zvíře. Často toužím po ránu v naději, že se probudím a že uvidím, že to všechno bylo jenom strašlivou mýrou. Ale ani ráno nepřináší útechy a ulehčení. Moje rodina je mrzutá, že může někdo tak pošetile přehánět. U stolu se mi už po prvních soustech zdá, že se udávím. Jsem nemocna, velmi nemocna a k smrti vyčerpaná. Stačilo by, kdybych napsala jenom dopis, jenom několik málo řádků a všechno by bylo zase v pořádku. Všechno v pořádku? Ne! Od té doby, co trpím, vím zcela dobře, co pro mne znamená víra, jak nesmírný poklad zde mám.

Moje milá paní doktorko, pomozte mi dostat se z toho. Doufám, že se uzdravím, ale nyní potřebuji tolik pochopení a lásky, a také lékařského uklidnění.

Ve vděčné úctě zůstává Vaše nejvěrnější klubovní sestra

Irma.

Moje milá, statečná malá Irmo!

Nemohu říci, že by mě Tvé řádky potěšily, příliš mě bolí Tvůj zármutek. Ale to Ti mohu říci, že mě velmi hluboce dojaly. V každém případě je smíšené manželství velmi nejisté, manželé jsou přece právě v tom nejvážnějším bodě nejednotní: ve víře. A bez jejího požehnání uzavřít manželství? Bohu díky, že byla silná. Kdo je schopen takových obětí pro víru, nemusí se obávat života. Jsem přesvědčena, že Ti Tvá obětavost přinese stonásobný užitek. Prozatím však přijď ke mně, abych Tě především mohla za Tvou odvahu obejmout a také abych Tě tělesně posílila, pokud je to lékařské vědě možno. V upřímné lásce a ve veliké úctě Tě očekává

Tvoje paní doktorka.

IV.

ROZUMNÉ ZASNOUBENÍ. ŠŤASTNÉ MANŽELSTVÍ.

1. *Veliké tajemství.*

„Prosím, zhluboka dýchat, tak je to správně. Ještě jednou, prosím . . . Tak, děkuji, stačí.“

„Nejsou mé plíce chyceny? V naší rodině neměl sice nikdo co dělat s plícemi, ale sedím tolik u psacího stolu, že mě často bolí záda. Řekli mi, že to může být také od plic.“

„Můžete být úplně klidna, nic jim není. Vaše srdce, plíce a kostra jsou v bezvadném stavu. Dívky s takovým organismem jsou pro mateřství jako stvořené. Kdy budete mít svatbu?“

„Nevím ještě.“

„Kdy jste se zasnoubila?“

„Již před dvěma roky.“

„Již před dvěma roky a svatba není ještě stanovena? Dejte pozor, moje drahá, příliš dlouhé zasnoubení nemívá obyčejně dobrého konce.“

„Radili nám, abychom se neukvapovali, neboť teprve ve společném bytí se lidé navzájem lépe poznají. Zasnoubení není sice ještě správnou příležitostí k takovému poznání, přece se však může leccos pozorovat. Ačkoliv svého snoubence velmi miluji, bude přece lépe, rozejdeme-li se nyní

než potom, až budeme mít děti. Všichni mě straší, že prý v dnešní době manželství zpravidla dlouho netrvá."

„Těší mě vždy, setkám-li se s takovými dívkami, které o manželství tak svědomitě smýšlejí. Tak slušně smýšlející ženy nezavdají důvodu k rozvodu. Nebojte se ničeho. I k špatnému manželství patří dva. A nebuďte příliš úzkostlivá, muži nemají nedůvěřivé, příliš samostatné ženy rádi. Též rozhodně Vás zrazuji před tím, abyste ještě déle se sňatkem odkládala."

„Tím jsem vinna vlastně já, mám trochu strach. Velmi mě znepokojuje, že nevím, co se se mnou stane."

„Co se s Vámi stane?"

„Ano, od té doby, co jsem se zasnoubila, mluví každý se mnou tak podivně. Usmívají se, mžikají na sebe a to mě přivádí do rozpaků. A teprve v úřadě! Tu mluví děvčata tak ošklivé věci a vidí-li, že mě to pokořuje, zlomyslně se mi smějí: ‚Libuše, je jistě jediná dívka ve dvacátém století, která bude poučena teprve svým manželem!‘ - Chtěla bych se dovědět pravdu, protože se jí bojím."

„Bojíte se jí a proč? Již pouhá myšlenka, že Bůh stvořil též manželství, mohla by Vás dostatečně uspokojit. Tu se přece není čeho obávat..."

Zajisté, i to mě trochu uklidňuje, že se tak mnozí na manželství těší. Přesto si vždy vzpomenu na jednu známou. Je to krásné stvoření jako něžná vonící květina. Není opravdu divu, že se tak mladá zasnoubila. I její ženich byl jemným, vzdělaným člověkem a je těžko si představit, že by mohl být někdy hrubým. Přesto dopadlo vše jinak.

Nevěstina matka, starší to dáma, mluvila z taktu před svou dcerou zrovna tak málo o manželství jako moje matka se mnou. (Předpokládá, že všechno vím, ale odkud, z toho si nedělá těžkých starostí.) Provdané přítelkyně však uznaly za vhodné, aby jí pomohly a daly jí před svatbou knihu jakési anglické spisovatelky. Ještě než ji dočetla, onemocněla. Jakmile spatřila svého snoubence, bylo jí špatně. Svatba se musila odložit. Pro ženicha bylo toho konečně již mnoho, a proto zrušil zasnoubení. Ubohá dívka! Nyní je sice zdráva, ale velmi, velmi nešťastná.

Společnost se jí vysmívá a má ji za hysterickou. Ale já ji velmi lituji. Je to velmi vzdělaná, jemná žena. A myslím-li na její neštěstí, mám i já strach.

Přišla jsem vlastně k vůli tomu, a ne k vůli plícím, byla jsem totiž vždy zdráva. Ale Anička - vzpomínáte si přece na ni, vdávala se minulý měsíc - když uviděla prsten na mém prstě a vyslechla mé pochybnosti, poslala mě sem. Řekněte mi, prosím, něco o manželství."

„Moje drahá, nezneklidňuje Vás tak manželství, neboť jak vidím, jste si plně vědoma odpovědnosti, povinností a radostí, jež jsou s ním spojeny; jenom vykonávání manželských povinností je to, co Vás naplňuje strachem. Otom mlčela zmíněná dáma před svou dcerou zrovna jako Vaše maminka a mnozí mluví o tom tak ošklivě, že se Vás to trapně dotýká.

Tuto otázku je dnes ještě těžko řešit.

Dříve se rodiče uklidňovali myšlenkou, že děvče bude svým mužem poučeno. Byli však také brutální, sprostí mužové, před nimiž se mladá žena dala na útěk do otcovského domu. Odehrávalo se zde

bezejmenné utrpení a zoufalství, opravdová tragédie, o níž nebylo zvykem mluvit.

Se stanoviska ženy nebyl to jistě ideální stav, že se vůbec nic netušíc pouštěla do něčeho, co bylo v příkrém protikladu s její výchovou. Snadno si můžeme představit, jakou urážku celé bytosti znamenala svatební noc pro nevěstu, již výchova zakazovala projevovat zájem o tajemství života.

Moderní novotáři si však přispíšili s reformou výchovy, a aby nebylo žádných hysterických žen, jimž by se udělalo špatně při přiblížení jejich muže, vychovali ženy opravdu hysterické, které nemají o nic jiného zájem než o pohlavní život. Všude jenom erotika - v divadle, v kině, v knihách, ale hlavně v životě.

Dřívější doba byla jenom pro dívky nevýhodná, nynější však znamená ohrožení celé společnosti. Když si mladé dívky, jak jste se zmínila, dělají ve společnosti dobrý den z toho, že jsou ještě nevinné, čisté ženy, prozrazuje to již tak hluboký mravní úpadek, že se zdá být ohrožena existence celé společnosti.

Jsem toho mínění, že prožíváme přechodnou dobu. Musí přijít generace čistších, zdravějších názorů, pro niž to nebude těžkým problémem. Než však tato generace vyroste - doufám, moje drahá, že Vy již takové potomstvo vychováte - je postavení dívek opravdu těžké.

Mladistvá fantasie je něco neobyčejně nebezpečného, lehce vznětlivého a jenom ten, kdo od svého nejtěplejšího dětství byl tak vychováván, že může o počtí lidského života se stejným pohnutím a úctou mluvit jako o pylu květin, může se zrovna tak nevin-

ně a bez jediné špinavé myšlenky zmínit o děložce nebo vaječníku.

Jenom s tímto člověkem se může o jednotlivostech pohlavního života mluvit klidně a bez nebezpečí.

Nezazlívejte mi, řeknu-li Vám zcela upřímně, že ani Vy, ani ostatní dnešní mladé dívky nepotřebují o tom bližšího vysvětlení. V dnešní pohlavnosti rozjitřené atmosféře, i kdyby se o těchto záležitostech mluvilo suchopárně a vědecky, skrývá to v sobě přece nebezpečí. Po své svatbě sama to tak jako tak zkusíte, a to je nejlepší učitel. Naopak, nedojde-li k sňatku, buďte ráda, že víc nevíte. Život ukládá nám již sám sebou těžké potíže a boje, proč je máme ještě zvětšovat? A boj proti smyslnosti je jedním z nejtěžších, proto v něm tak mnozí zbaběle a málomyslně podléhají.

Jen tolik Vám chci říci, že šťastné manželství nezáleží jen na pohlavním životě, jak hlásají falešní proroci, že pohlavní život není účelem sám o sobě, že neslouží pro požitky lidí, nýbrž především pro udržení rodu. Samozřejmě ani křesťanské učení, ani lékařská věda nezakazují radosti s tím spojené, zakazují jen zničení klíčícího života a ohrožení vlastního zdraví.

Účelem manželství je, aby se buňky, vyvinuté v mužském těle, dostaly k buňkám, vyvinutým v ženském těle, správněji řečeno k vajíčkům. Pohlavní život umožňuje spojení těchto dvou různých buněk. Aby povstal nový život, musí se tyto buňky spojit. Žádná sama o sobě nestačí. Protože hlavním účelem manželství je dítě, je pohlavní život, který se děje mezi mužem a ženou v souhlasu s vůlí Boží něčím svatým.

Nemějte proto strach, moje drahá, není zde důvodu k pohoršení. Tvůrce řešil problém manželství, klíčení nového života, jeho vývoj a narození s tak podivuhodnou plánovitostí, že největší duchové se cítí puzeni, sklonit se před tím v němém obdivu a v hluboké úctě. Čím více člověk o těchto věcech přemýšlí a čím hlouběji vniká do jejich významu, tím více prožívá tentýž pocit jako Mojžiš, když si sundal sandály. „Toto místo je svaté.“ Rodina je opravdu svatyní, když se její členové oddaně postaví do služeb Božích a stanou se jeho pokornými spolupracovníky v odpovědném úkolu při stvoření a výchově člověka.

Podějte mi nyní ruku a podívejte se mi do očí. Nemáte už strach, že ano? A nebudete pátrat v lékařských knihách po jednotlivostech? Přenechte to hysterickým ženám. Ale určete den svatby. A budete-li opět něčím zneklidněna, přijďte ke mně, abychom rychle našly protilék. Ano?”

2. *Myrtový věnec.*

„Nu, co se stalo moje malá Libuško? Dovolíte jistě, abych Vás tak oslovila. Nuže, proč nemluvíte? Co znamenají tyto slzy?”

„Stydím se tak velice . . .”

„Ven s tím! Co se vlastně stalo?”

„Neodsuzujte mne, moje milá, dobrá paní doktoro . . . Chtěla bych k Vám být velmi, velmi upřímná . . . Je mi tak těžko o tom mluvit . . . Ale nevím, co mám dělat . . . Nevím, jak mám od nynějška mluvit se svým ženichem. Miluji ho velmi a chtěla bych být stále s ním. Jsem-li však u něho, mám tak hrozný strach . . .”

„Ale co se stalo? Posadte se sem vedle mne. Tak a nyní si osušte oči . . . a pěkně mi vypravujte, co Vás tíží. Doufám, že se mne přece nebojíte? Nyní se již trochu usmíváte. Ze mne nemusíte mít strach, nejsem přece Vaším snoubencem. Vidíte, Vy se ještě umíte usmívat, i když zasnoubení je tak smutnou záležitostí! Tak, co se stalo?“

„Včera bylo tak krásné nedělní odpoledne, že jsme podnikli výlet do hor. Moje maminka nás nedoprovázela, jednak nerada stoupá do hor a potom myslí, že jsme přece už zasnoubeni.

Ruku v ruce jsme se procházeli mezi kvetoucími stromy. Svět byl velmi krásný! Kukačka nám prokovoala mnoho šťastných let. Šli jsme jako opojeni vedle sebe. Můj ženich mi vypravoval, že jeden jeho známý byl přeložen a jeho byt že bude příští měsíc volný. Ten by se nám právě hodil, levný, zdravý a výtečně řešený. Jen abych se již rozhodla, kdy by mohla být svatba. Byla jsem přešťastna a cítila jsem sama, že další odkládání by nemělo smyslu, a tak jsem svolila.

Nedovedla byste si představit radost mého ženicha, paní doktorko. Líbal mě opět a opět, točil se se mnou a konečně mě zvedl do výše. V blízkosti byla krásná, malá mýtina, odkud byl nádherný rozhled na město. Až tam mě zanesl ve své náruči a posadil mě do trávy. O krásném rozhledu nechtěl nic vědět, kochal se jenom pohledem na mne a házel po mně květinami. Byla jsem šťastna a v rozpustilé náladě jsem ho škádlila a žertovala s ním. Hráli jsme si jako děti. Zdobil mě květinami, laskal se se mnou a líbal mě, zatím co jsme počítali, za kolik týdnů byla bych jeho ženuškou.

Byla jsem velmi šťastna, ale ponenáhlu se mne zmocňoval jakýsi neznámý pocit, když náhle, nevím proč, zpozorovala jsem ho i u něho. Když jsem se naň podívala, zrudla jsem. Jeho oči plály, dokonce i bělmo očí bylo silně červené. Poněkud prudce mě k sobě přivinul, ale zmocnilo se mne v tomto okamžiku tak silné zděšení, že jsem začala hlasitě křičet. Zlobil se, proč se ho bojím, je přece mým ženichem a v několika týdnech mým mužem. Ale já jsem vyskočila a běžela . . . a běžela, . . . až jsem bez dechu třesouc se dosáhla silnice, kde chodili lidé.

„Vidíte, jak mě již pouhá vzpomínka na to děsí. Beze slova jsme šli domů. Moje milá paní doktorko, co to bylo včera?

„Díky Bohu, že se dále nic nestalo! Bála jsem se o Vás. Nebyl sice spáchán nenapravitelný hřích, ale v každém případě znamená to vážné varování. Nejvyšší čas, aby byl tento sňatek konečně uzavřen.

Je-li zasnoubení provedeno a jsou-li vyměněny prsteny, je krásným zvykem, že se snoubenci při setkání nebo rozloučení políbí. Ne však více. A takové škádlivé počínání někde o samotě není jistě dobré. Je to zcela mylný názor rodičů, že se na snoubence už nemusí dávat pozor, vždyť se přece vezmou. A když ne! . . . Kdo je za to odpovědný? Dívka, která slepě důvěřuje? Muž, který je od přírody lehce vznětlivý a těžko se ovládne? Nebo nedbalí rodiče a nesvědomité vychovatelky?

Vy jste byla, Libuško, chráněna skutečně svým andělem strážným a svou dosavadní dokonalou čistotou. K něčemu podobnému již nesmí přijít, neboť Váš myrtový věnec je ohrožen. Bohužel, nosí jej

mnohé nevěsty, jimž už nepatří. Myrtový věnec není obyčejnou ozdobou hlavy, i u Vás má být vážným, opravdovým symbolem, znamením neporušené čistoty.

Nemějte mi za zlé, podrobuji-li Vás přísnému soudu, dělám tak ve Vašem vlastním zájmu. Muži, kteří otrhají svým ženám již před svatbou věnec, neváží si příliš svých životních družek. Naopak, až vystřízlivěji, dávají své ženě dosti často cítit, že to byla velká milost, že se s ní „přesto oženili.“

Býti odkázán na tuto milost není právě příjemné. Ale může se také stát, že této velké milosti ani neudělí, neboť si zoškliví dívku, která se stala tak snadno jejich kořistí. A tu nemají zrovna tak nepravdu. Jak by mohli věřit, že věrnost jejich ženy bude trvat až do smrti, když nemohla odporovat ani několik týdnů. Neboť co je v manželství přirozené a dovolené, je snoubencům zakázáno.“

„Nechápu, jak může muž snížit svou nevěstu. Vždyť chceme přece to nejlepší pro ty, jež milujeme.“

„Máte pravdu, ale neukvapte se ve svém úsudku. Muž je od přírody snadno vznětlivý, na ženě tedy je, aby vášně krotila. Vášnivost mužova se podobá dravému, mohutnému proudu, jehož vlny strhnou vše s sebou, není-li zřízena dostatečně silná hráz. Proto se nesmí tato vášnivost vybičovat lehkomyšlným chováním, dráždícím šatem nebo dokonce flirtem.

Ostatně, žena musí již v době svého zasnoubení nalézt onen jemný, milý tón, onen jasný, porozumění plný pohled, jímž bude mužovi po celý život pomáhat. Neboť ani v manželství nepřestávají pohlav-

ní problémy, nýbrž často teprve začínají. Je-li člověk sám, může poměrně snadněji být hotov se svými vášněmi, jestliže však i milovaná žena vzdychá pod břemenem odříkání, potřebuje více síly, aby zůstal pevným. A přece musí často přání a touhy ustoupit vyšším zájmům a oba manželé musí své smysly ovládat. Nemoci, hmotné starosti, pro něž se musí omezit požehnání na dětech, anebo poměry, jež odloučí manžely na kratší nebo delší dobu - i za těchto okolností se musí zkouška podstoupit. Kdo se nenaučil ovládat své pudy před sňatkem, nebude to umět ani v manželství a nebude-li umět žít se svou manželkou, půjde se „potěšit“ k jiné. Čistý manželský život je možný jen u těch, kteří již před svatbou čistě žili.

Budte jen rozumnou, moje milá Libuško! Zařídte vše pokud možno tak, abyste s ním před svatbou nezůstala sama. Nejde-li to jinak, stačí přítomnost cizích lidí. Vystříhejte se ukrytých, lákavých míst, delšího laskání. Rozumný muž pochopí, že nejste opatrná z lhostejnosti, nýbrž abyste mu ulehčila situaci.

Nepřipomínejte mu ani slovem ani posunem toho, co se stalo. Budte k němu nenuceně přirozená a roztomilá, jako by se nic nebylo stalo. Vystříhejte se však takových příležitostí. Neprozradte ani pohledem, že jste něco zpozorovala, že se Vás něco bolestně dotklo. Není přece jenom Váš ženich vinen. Chovejte se tedy rozumně a uvidíte, jak Vám bude Váš snoubenec vděčný. Neznám ho sice, mám však dojem, že je slušným člověkem.

A ještě něco. Mějte brzy svatbu. Ruku na to!

3. *Minulost.*

„Zdař Bůh, milá Libuško. Již jsem dostala oznámení. Za tři dny budete mít svatbu, to je rozumné. Ale co se stalo, proč se tak zoufale tváříte? Co Vám zas chybí. Nedělejte přece těžkosti zrovna před svatbou! Jakže, vy pláčete? Věčně ženský zvyk. A jak to mužové nenávidí! Nuže, co se stalo? Nedostanu z Vás ani slova? Dopis? . . . Tož si jej přečteme.

Milá slečno!

Nevěřte svému ženichovi. Není tak svatý, jak se dělá. Je nejen nevěrný, nýbrž také nevděčný, protože zapírá ty, jichž už nemiluje. Nesvěřujte mu svůj život, dlouho Vám tak jako tak nebude věrný. Je zrovna tak méněcenný jako každý jiný muž. Nejprve všechno slíbí, potom se vytratí. Nevěřte jeho lžím. K tomu Vám radí jeho

bývalá milenka.

„Nu tak! Neplačte přece tak hořce, zodpovězte raději mé otázky. Ukázala jste tento dopis svému ženichovi?“

„Ano.“

„A co odpověděl?“

„Vůbec toho nezapíral . . . Je děsné, že tak samozřejmě přiznal, že měl milenku. Nebyl podezřením ani dost málo pobouřen, neohrazoval se vůbec proti tomu, řekl jen zcela obyčejně klidným tónem, že si má co vyčítat . . . Jeho kolegové si ho dobírali tak dlouho, až šel jednou s nimi a někoho si sehnal. Nevydržel to však dlouho, protivil se mu takový život. Tu myslil na ženění . . . Od té doby, co poznal mne, nestaral se o jiné ženy . . . Nepřisahal, neujišťoval

mne, prosil jenom, abych zapomněla na tento dopis, který psala docela obyčejná osoba. Mám jen být pevně přesvědčena, že by se nechtěl za každou cenu oženit, kdyby nechtěl být pořádným člověkem.

„Nuže a této jeho pravdivé odpovědi nechcete věřit? Bylo by lépe, kdyby lhal, svatosvatě se zapřisahal. Nenahlédnete, že právě tato prostá upřímnost nejlépe dokazuje, že chce být v budoucnu jiným, pořádným člověkem? Již to, že tak neobyčejně tiše mluvil, což Vám bylo tak nápadné, prozrazuje nejvíce, že i on lituje minulosti. Není zde lépe odpustit a jej budoucně láskyplně v životě podepřít, než hrdě odmítnout a uvrhnout do nečistého života toho, jehož milujete? Zničíte tím také svůj vlastní život.“

„Může se však něco podobného odpustit? Nám dívkám by „pořádní mužové“ takové nehoráznosti neprominuli.“

„Jistě že ne! Nezapomeňte však, že na tom nenesou vinu jen hříšní mužové, jednotlivé osoby, nýbrž osudný názor, který řídil život mužů v nedávno uplynulé době právě tímto směrem. Čím pestřejší a rozmanitější byla minulost mužova, tím to bylo pro něho čestnější. Pošetilé dívky dávaly samy takovým mužům přednost. A tvrdilo li se o někom, že je slušným mužem nebo dokonce hodným mužem, znělo to velmi pohrdavě. Ani ty nejodvážnější po takových titulech nezatoužily.

Ti, kdož popírali Boha, nemravní filosofové a falešní učenci, troubili do světa, že pro muže platí jiná morálka než pro ženy, a protože se podle této morálky pohodlně žilo, věřilo se jim. A dnes bohužel se nespokojí tyto temnosti pekla jen s mužskými oběťmi, nýbrž hlásají hlučně i dívkám, že mají „prá-

vo na život.“ Říkají: „Osvobodily jsme ženy z pout pohlavního života, protože jsme pohlavní život nepřenechali morálce!“

Díky Bohu a jeho obětavým bojovníkům! Mezi mladíky vyrůstá již generace, jež si za svou vůdčí hvězdu vytkla zásadu čistého mužství. Je třeba také zdůrazňovat význam čistého ženství.

Připouštím, ba žádám, aby dívky měly právo ohlížet se na mužovu minulost a mohly ji ocenit. Zvláště ony dívky jsou v právu, jež chtějí vyměnit lilii za lilii.

Ale rozumná dívka nedělá tak teprve několik dnů před svatbou, nýbrž projeví své nároky již dříve. Trochu pozdě jste začala, moje milá. Bylo by jistě lépe rozejít se ještě teď, kdyby byl vážný důvod, ale není to nutné.

Váš ženich choval se vždy tak - až na jeden případ, jímž jste byla vinna také Vy — že jste mu mohla důvěřovat. I tento smutný dopis ho v jistém ohledu ospravedlnil. Obviňuje jako nevděčného toho, který o své minulosti nechce nic vědět. Nejsou to uklidňující důkazy? Nebylo-li by to neštěstí, kdybyste se s ním rozešla? Toto zklamání byste nepřežila bez vážných následků. A pokud mohu posoudit, je pro Vás přece nejvýhodnější, když se vdáte.

Nuže, tedy neplačte a nemučte se dále, ale pomozte svému ženichovi, aby zůstal na správné cestě.“

V.
VĚČNĚ PANENSTVÍ.

1. Je hanba být starou pannou?

„Pozdrav Pán Bůh, milá Ireno! Přicházíš hodně brzy, vždyť tu ještě nikdo není.“

„Nevadí, nechtěla jsem se opozdit, proto jsem se vydala na cestu trochu dřív. Ale co ty tu děláš tak brzy?“

„Nu, poslouchej! Hospodyní nikdy nezbývá času, chce-li vše bezvadně připravit. A potom tolik zmrzliny udělat a rozdělit a starat se o to, aby to zůstalo opravdu tuhé, není zrovna tak snadné.“

„Nechápu vůbec, Dorotko, proč se s tím sama moříte.“

„Protože je to levnější, když si ji samy připravíme. Pojď však do kuchyně, abys to trochu okoukala.“

Irena ráda poslechla, zvláště proto, že zaslechla z kuchyně hlas své přítelkyně.

Buď zdráva, Jitko! Tak ty umíš také „vařit“ zmrzlinu?

„Buď zdráva! Kéž bych ji raději nebyla vařila. Slečna Růžena se nám teď vysměje.“

„Tak? A ona také přijde?“

„Jak by ne! Ujme se přece slova, když se bude mluvit o starých pannách.“

„Takovou starou pannou chtěla bych já také být.“

„To se ti může stát, Věrko. - Někdo zvoní, běžte přece otevřít!“

Se smíchem vrazí do kuchyně Olga.

„Prosím o výpomoc při přijímání hostů. Přišlo jich najednou tolik, že je nestačíme samy bavit. Moje milá Irenko, ty nemáš co dělat, nechtěla bys mi pomoci?“

„Nu, to je opravdu dobré“, směje se Jitka. „Vy chcete zaměstnat Irenu? Nevzpomínáte si na to, jak jsme se ještě nedávno těšily, když se Aničce konečně podařilo přivést ji k nám? Ale co je vlastně s Aničkou? Vždyť dnešní přednáška je k vůli ní. A ona se mezitím vdala.“

„Myslím, že přesto přijde. Zabývá se sice už jinými problémy, ale když mluví její „paní doktorka“, je s to, dáti dokonce i svému muži večer volno, jenom aby mohla sem přijít. Ostatně, Anička je okouzující stvoření. Celá její bytost dýše štěstím.“

Dívky, které nemají v kuchyni co dělat, odcházejí, aby se mohly v přijímacím pokoji bavit s příchozími. Hluk a smích!

„Nevěděla jsem vůbec, že se také připravuješ na staropanství.“ Žádná to ovšem vážně nemyslí.

Přichází paní doktorka, jsouc doprovázena zástupem nadšených dívek.

„Ach, dnes je škoda zůstat ve městě, dnešní přednáška by se měla konat někde pod širým nebem.“

„Ale tam by se nemohla Jitka vyznamenat svou zmrzlinou.“

„Jen pomalu s tou zmrzlinou. Nechejme to na pozdější dobu, až si uděláme krátkou přestávku. Bude

nám tato sladkost vítána při polykání tak mnohých „hořkých pilulek“. Doufám, že jste se dostatečně připravily na to, až se dnes budeme těšit z té hrozné hanby starých panen. Ale ta malá šelma, z lásky k níž jsem se rozhodla pro tuto přednášku, je této starosti již zbavena.“

Přijímá Aničku v záplavě květin a srdečně se s ní líbá.

„A kdes nechala Gabriela? Hodí se to pro mladou ženu, aby se objevila bez muže?“

„Co vůbec hledá mladá žena mezi námi, které se připravujeme na staropanenství?“, vysmívá se Olga.

V nejveselejší náladě zaujímají všechny svá místa.

Je to opravdu velká odvaha ohlásit v měsíci červnu vážnou přednášku. Veselé hry, veselý zpěv a smích se hodí lépe pro tuto roční dobu než vážné problémy. Každá to cítí, ale přesto očekávají všechny v uctivém tichu přednášku své milované paní doktorky.

*

„Terčem stálého výsměchu a jizlivé satiry a zároveň strašidlem mladých dívek bylo v nedávno uplynulé době slovo „stará panna“. Není snad ani jediné rodiny, kde nežije teta, která patří k této odstrašující nebo alespoň politování hodné skupině. Neboť zajisté odstrašující a politování hodný je způsob, jak většina starých panen nese svůj osud.

Mnohé si svým zoufalstvím a svou nemotorností své postavení samy ztížily. Vinu má také jejich okolí, jež pozorovalo jenom chyby a vrtochy staré slečny a tím jí život ještě více ztrpčovalo, ale vlastními vinníky byli vychovatelé, kteří vštípili dívce špatné

ideály. Všichni: rodiče, učitelé, celá společnost vštěpovali jí přesvědčení, že jen vdaná žena má cenu.

Jak je to však ve skutečnosti?

Je sice dokázáno, že se rodí více chlapců než děvčat, ale ví se také, že v dětském věku umírá více chlapců. Číselný poměr mezi muži a ženami je v různých zemích a světadílech různý, někde je pro ženy trochu příznivější. Vy se musíte řídit evropskými poměry, kde podle posledního sčítání je o 340.000 žen více než mužů. Pochopíte vážný význam tohoto čísla?

Proto si můžeme snadno představit, jaké poměry nasianou ve válce, kdy tolik mladých mužů umírá na bojištích. Je pošetilé nevšimnouti si tohoto číselného poměru a se sňatkem pevně počítat. Každá rozumně vychovaná dívka se připravuje i na tu možnost, že zůstane svobodnou. Jaké povolání čeká nevdanou ženu a do jaké míry může uspokojiti své skryté, hluboko zakořeněné mateřské instinkty, o tom budeme ještě mluvit. Nyní však nás zajímá otázka: „Je opravdu hanba, jestliže se dívka nevdá?“

Ovšem, nevdá-li se dívka ze sobectví, z pohodlí, z pýchy nebo proto, že dává přednost volné lásce, šlape po své povinnosti k vlasti a k národu, o dětech a věrnosti až do hrobu nechce nic slyšet, hrozí se odříkání a oběti z lásky k muži a dítěti, jest-li taková dívka stárne a je zahořklá a zklamána a svou náladovostí trápí své okolí, ne, před takovou ženou nemůžeme mít úctu. Takové staropanenství je opravdu hanbou.

Vážít si nemůžeme ani té ženy, která se vdala z touhy po blahobytu a pohodlí, pro niž je muž jenom můstkem k volnějšímu životu, který lichotí její

ješitnosti, anebo je pláštíkem pro její mravní bezuzdnost; pro niž není muž životním druhem, pro niž manželství neznamena povolání, nýbrž jenom dobré zaopatření po boku snad nenáviděného muže. Taková žena se zrovna tak prodala jako ony nešťastné dívky, od nichž se snad na ulici hrdě odvrací.

Moje drahé, manželství může být podle okolností větší hanbou než staropanství.

Ale co se vám stalo? Proč vás najednou přešel smích? To asi naše thema dovede člověka ochladit i v dnešním děsném vedru. Ale zůstaňme u své věci.

Naproti tomu je zase mnoho dívek, které prožívají své mládí čestně, jejich čisté a šlechetné smýšlení je chrání před každým pokušením a pokud jsou mladé, ani jim nenapadne, aby dbaly rozumných rad, a tak promeškají mnohou tak zvanou dobrou partii, protože vytrvale čekají na toho pravého. Konečně se seznámí s někým, o němž si myslí, že je to ten pravý. Ale nakonec se ukáže - obyčejně už pozdě - že to přece není ten pravý. Buď je jeho srdce již zadáno, nebo na manželství vůbec nemyslí.

Může se také stát, že se sice chce oženit, ale přijdou do toho hospodářské překážky nebo také různost vyznání. Nezřídka se také ukáže, že na první pohled vytoužený mladý muž s důstojnými způsoby a s bezvadným vystupováním není dívky naprosto hoden ani v duševním, ani v mravním ohledu. Ano, může se stát, že se pohádkový princ skutečně objeví a dvě stejně naladěné duše jsou v dokonalé harmonii připraveny uzavřít svazek pro život, ale těžká choroba nebo snad smrt zboří všechny naděje.

Proč by měla dívka, která po takovém osudu ne-

může své srdce a důvěru nikomu darovat, nebo jež zemřelému - snad padl pro vlast - chce zachovati věrnost až do své smrti, být méně vážena než žena, která bez dlouhého rozmýšlení dbala při svém sňatku jenom svého rozumu a rad svých přátel, protože z nějakého důvodu nemohla jít za hlasem svého srdce ?

Nebo vezměme ten nejvíc odstrašující případ, kdy ženich nechá nevěstu sedět a ona následkem tohoto zklamání se nemůže více vdát. Proč by dívka měla mít za to hanbu a ne nevěrný muž? Pro slušně myslícího a cítícího člověka nemůže to být žádným problémem.

Naproti tomu jsou zase dívky, jež jsou si pro svou tělesnou nemoc nebo duševní založení vědomy toho, že manželství a rodinný život pro ně nejsou. Zaslouhují si snad tyto dívky za svou svědomitost opovrhování? Za to, že po nejlepším uvážení vzaly na sebe poctivě a upřímně všechna břemena osamělého života? Nezaslouhují si právě naopak plným právem opovržení takové dívky, které pečlivě skrývaly své tělesné nedostatky, oklamaly tak muže, kteří se potom s nimi oženili, a učinily je tak po celý život nešťastnými?

Potom je dosti dívek - i mezi vámi, a proto si následující slova vezměte upřímně k srdci - které si zvolily povolání, jež vyžaduje všechny jejich síly jako na příklad povolání lékařky, ošetřovatelky, učitelky nebo duchovní stav. Chcete li povinností v těchto povoláních plně a poctivě dostáti, stěží můžete plnit odpovědné povolání matky, jež rovněž vyžaduje celého člověka. Právě mezi těmito dívkami, zaneprázdněnými povoláním, je mnoho těch, jež

se neodvází, jsouce si vědomy své odpovědnosti, věnovat se také úkolům matky, a protože se pro své hmotné poměry nebo své zvláštní schopnosti nemohou vzdáti svého povolání, zřikají se největších radostí života: mateřství. Váží si věrného plnění svých svěřených povinností více než nemravnosti úmyslně bezdětného manželství.

Proč by toto dobrovolné zřeknutí manželství a mateřství u vědomí vážné odpovědnosti mělo býti hanbou? Toho nelze nahlédnout.

Konečně je řada nevdaných dívek, zasluhujících si plné úcty, jež nešťastný osud jejich rodiny, jejich nezištná láska, jejich smysl pro povinnost oloupil o možnost založit si vlastní rodinu. Setkáváme se často s rodinami, kde předčasná smrt rodičů přinutí sotva škoře odrostlé dívky, aby pečovaly o udržení rodiny a zapomněly tak na svou vlastní budoucnost. Velmi často jsou si toho vědomy a musí často samy se sebou těžce zápasit, mají-li zůstat věrný své sesterské lásce nebo jít za svými náklonnostmi. Z lásky k svým sourozencům nebo rodičům se zřikají mateřského štěstí. Kdo by se odvážil takovou velkodušnost podceňovat nebo tvrdit, že takové ženy neplní svého ženského povolání?

Uvážíte-li, co jsem vám řekla, poznáte, že není hanbou, když se děvče z vážných důvodů rozhodne žít poctivým svobodným životem. Nuže, čeká-li snad některou z vás podobný osud, ať nevěsí proto hlavu, nýbrž ať se snaží pochopit úmysly Tvůrcovy a plnit celou duší s nejlepším svědomím to povolání, jež jí určil Bůh. Ať myslí na to, že v podivuhodné Boží zahradě nestkví sa jen pyšné růže, něžné svlačce, po silných dubech pnoucí se břečťany, nýbrž že je

tam také místo - a to ne poslední - pro bílé lilie.

Nebojte se proto žádného povolání, jež vám určil váš nebeský Otec, nýbrž plňte je celou duší a nebudete míti důvodu, abyste se styděly."

„Tak jako já se moc nestydím“, zazněl tu veselý hlas slečny Růženy, jež vstoupila tak tiše, že nikdo nepozoroval, jak dlouho již naslouchá. Její veselá slova přerušují napjaté ticho a Jitka používá příležitosti, aby s nenapodobitelným dětským výrazem poprosila o dovolení, podat konečně zmrzlinu.

Pěvecký sbor je velikým vedrem nebo neobyčejným thematem úplně zmořen a nechce svým povinnosten dostát, proto si Dorotka sama pobroukává jakousi starou písničku. Podávání a roznášení jde i při nejslabším hudebním doprovodu snadněji a rychleji. Malá Irma, ten věrný stín paní doktorky, nabízí jí horlivě oplatky. Z jejího obličeje vyzařuje tolik štěstí a lásky, že Klára tento spanilý zjev hlasitě obdivuje.

„Poslouchej, Irmo, tvé letní šaty ti opravdu nádherně sluší. Pranic se nedivím, že ti docent F tak nadbíhá. Ubohý Pavel opravdu netuší, proč jsi mu vrátila prsten.“

„Haha“, směje se Eva, „úplně na špatné stopě. F. byl přece tehdy v cizině, když Irma poslala prsten zpět, a Irma neměla ani tušení o nějakém F.“

Všechny se smály, jenom Irma se nachýlila na okamžik k paní doktorce. Ne však zármutek, nýbrž malicherné dívčí rozpaky se objevily na její zardělé tváři, protože tyto prostořeké dívky vyžvanily její nové tajemství. Na její tváři se objevil úsměv, když jí paní doktorka tiše šeptala: „Jsi nyní šťastna, moje malá Irmo, žes tehdy byla pevná a přinesla

pro víru obět, že ano?" I Irma odpověděla jen krátce a tiše: „A kdybyste věděla, milá paní doktorko, jak hluboce věřícím katolíkem je Štěpán.“

Vedro bylo nesnesitelné, málokdy jim chutnala zmrzlina lépe. Vějířky, stočené z papírových ubrousků, šustily a na všech stranách se vykládalo o letních plánech. Anička šeptala něco paní doktorce s hlubokým uzarděním, načež ji tato radostně objala. Slečna Kůžena se na ně s porozuměním usmívala a ačkoliv slova nepronikla až k ní, zvolala žertovně:

„A potom mě nezapomeňte pozvat na křtiny!“

Olga pochopila situaci a zvedla svou číši:

„Má nejmilejší Aničko! Dovol, abych tě jménem staropanenského klubu pozdravila s upřímným nadšením jako nejmladší maminku. Děvčata, třikrát: „Ať žije!“

Do všeobecného hluku však zaznívá hlas přednášející:

„Nyní však dost smíchu, moje milé. Budeme-li si dále tak počínat, rozední se dříve, než budeme hotovy. A nemůžeme přece naši rozmluvu ukončit tím, že se navzájem povzbudíme, abychom neměly z žádného povolání strach. Podívejme se také na to, co může harmonicky vyplňovat život osamělé ženy.“

2. Povolání osamělé ženy.

Mluvíme-li o osamělých ženách, nesmíme k nim počítat jen svobodné dívky, nýbrž také vdovy a v našich nešťastných dobách tak mnohé opuštěné

a rozvedené ženy. A nejenom ty nejlepší, jež již od svého mládí náležely k správně smýšlejícím a nadšeným duším, nýbrž také ty, jež po mnohých bolestných a bouřlivých bludných cestách dospěly k lepšímu názoru a poučivše se z vlastních škod, poznaly správný cíl svého života a své vlastní povolání. Šťastné jsou ty, jež poznaly jasně svou životní cestu bez velkého duševního otřesu. Prozřetelnosti Boží však mají býti vděчны i ty, jež pozdě porozuměly hlasu Božímu a našly své štěstí ve věrné poslušnosti.

Vlastním, přirozeným posláním ženy je mateřství, a vy všechny si přejete, abyste mohly svou vrozenou mateřkost v životě uplatnit. Rodina je tím požehnaným kruhem, v němž se všichni probouzíme k novému životu, matka je tou podivuhodnou bytostí, jež našemu srdci stojí nejbliže. Je proto pochopitelné, že každá dívka touží po tomto kruhu, který ji zároveň chrání před vnějšími bédami, a v němž může být všemi ctěnou a milovanou matkou.

I když rodina tvoří uzavřenou jednotu, nezávisí její štěstí vždy jen na vnitřní harmonii. Bezesporu mnoho záleží na matce, ne však všechno, jen skoro všechno. Neboť i ta nejkrásnější harmonie může býti porušena vnějšími zásahy, jako jsou společenské krise, války, revoluce, mor atd.

Ale tomu, aby rodiny mohly žít v nejšťastnější shodě, je nutné, aby bytí národa i lidstva bylo harmonické. A proto je nutné, aby každý v této velké společnosti plnil svou povinnost.

Tak potřebuje národ lidí otcovského, mateřského a dětského smýšlení, mužného ducha, síly a vůle, ženského jemnocitu, intuice, vytrvalosti a trpělivosti.

sti, dětské duše a neohrabanosti. Ba národy potřebují mnohem více, neboť úkoly národů jsou větší než úkoly rodin. A chybí-li něco národu v jeho životě, nebo pracuje-li některý orgán nesprávně, cítí to každá jednotlivá rodina a trpí tím.

Díváme-li se takto na život, vidíme jasně a zřetelně, že žena může mít také jiné povolání, než žít jenom v úzkém kruhu rodinném. Je možné, že Tvůrce žádá od ní větších obětí, větších břemen, větší lásky než od průměrné ženy. Snad bude musit ku prospěchu obce, města, země, nebo pro blaho celého lidstva obětovat mnoho lásky nebo vzít na sebe v obětavé mateřské lásce všechna břemena této tak velké rodiny. A tak jako matka obětuje všechnu svou lásku, trpělivost, pracovní schopnost, velmi často také své zdraví a svůj život svému malému rodinnému kruhu, tak musí ona postavit celý svůj život do služeb této velké rodiny. . .

Až budou jednou mladé dívky snít o tom, co dají světu, až dospějí, co pro svět učiní a obětují, jak obsáhlá bude jejich láska, až perly, hedvábné šaty, auta, zábavy nebudou rozněcovat jejich toužící fantasii a ony nebudou šilhat po lehkomyšlném životě, nýbrž budou-li s posvátnou vážností hledat pravé hodnoty, potom pokvete štěstí nejen pro lidstvo, nýbrž i pro rodiny.

Zkoumejte své sny, moje milé dívky. Chcete od světa přijat, nebo světa užívat, nebo mu něco dát? Chcete být smutnými, nespokojenými žebráky světa, kteří od každého očekávají almužnu a jejichž celá životní radost závisí na tom, kolik dostanou? Nebo chcete býti nadšenými, štědrými dárci, kteří neustále plní ruce k nim vztažené?

Nepochybuji o vás. Vy nebudete žebráky!

Někdo by však mohl namítnout, proč tvrdím, že tato skvělá možnost samostatné ženy má přednost? Proč by nemohla být matkou a zároveň i veřejně činnou? Zkrátka proto, že dvěma pánům nelze sloužit. Dovolte, abych citovala slova sv. Pavla v I. listě ke Korintským 7, 34.

„A žena nevdaná, totiž panna, myslí na věci Páně, aby byla svatá tělem i duchem; provdaná však myslí na věci světské, kterak by se zalíbila muži.“

Kdo chce věrně sloužiti své malé rodině, tomu nezbývá času pro tu velkou rodinu a naopak. Kdo chce sloužit veřejnému blahu na útraty své malé rodiny, o tom se právem může říci: Proč chce tento člověk působit ve velkém, když se v malém zpronevěruje. Ztratí úctu a důvěru lidí, a bez důvěry není úspěchů.

Kdo je obtížen těžkými starostmi o veřejné blaho nebo kdo bojuje vší energií proti nemoci a smrti, bude mít sotva trpělivost, aby s úsměvem utřel tolik a tolikrát zašpiněnou tvářičku nebo obul vyzutou botičku! Kdo neustále potkává smrt a katovy holomky, nemůže mít tolik veselé duševní nálady, aby zaplašil starosti manželovy!

Je těžko plnit dvojí povolání; náš čas na to nestačí, a je-li to v řídkých případech proveditelné, vyžaduje to vskutku obrů ducha a energie.

Nyní snad už věříte, že i povolání osamělé ženy může být vznešené a přirozené a může duši ženy zcela naplnit a uspokojit. Před vaším duševním zrakem se objevují různá povolání: od pěstounky, jež se s trpělivou láskou ujímá těch nejmenších, až po ředitelku, jež se s žákyněmi strachuje o výsledek

maturitního vysvědčení, od ošetřovatelky, jež dnem i nocí pečuje s láskou o bezmocné, sténající pacienty, až po lékařku, jež musí experimentovat se smrtelnými bacily, od sociální úřednice až po poslankyni. Kdo by mohl všechna ta povolání vyjmenovat?

Nevzdychej, moje milá Olgo! Myslíš-li na to, že radium, tak důležité v naší době pro léčení rakoviny, bylo odhaleno chemičkou paní M. C. Sklodovskou, která pracovala společně se svým mužem, napadají ti zajisté jiné myšlenky. Oč mnohem více životů darovali lidstvu, než kdyby byla založili rodinu.

A myslí na spisovatelky všech dob a všech národů, které ovlivňovaly a vedly svými díly nejen rodiny, nýbrž celé lidstvo. A co vykonaly teprve poslankyně svými návrhy zákonů na poli péče o matky a kojence, péče o mládež a dělnictvo. Neříkej, že se jim to snadno dělalo, neboť jejich úkol se shodoval s jejich povoláním, a že je něco jiného, musí-li někdo žít v kanceláři nebo vyhledávat pro jiné nové šaty a obsluhovat v obchodě náladové zákazníky.

Nikdo nesmí zoufat. Ta, která se cítí povolána k mateřské lásce, může toto povolání plnit i na bezvýznamném místě. Taková dívka se nedá zkazit svými kolegy - ať již ženskými nebo mužskými - neoctne se na šikmé ploše, nebere každou hloupou frázi za bernou minci, nýbrž naopak, ukazuje ve všedním životě cestu k výšinám. Nepotřebuje koketního flirtu, nalakovaných nehtů, lehkomyšlného života, neboť je svou přesnou, spolehlivou prací svým představeným nepostradatelná a u svých spo-

lupracovníků vážená. Mluví-li taková dívka se svými zákaznicemi o nejmodernějším střihu, nedá se zlákat na kluzkou půdu nezdravého a nestoudného běsnění módy, nýbrž se bude všemožně pokoušet o to, aby si dámy zvolily to krásné a zdravé a hlavně to, co odpovídá mravnosti, a nezapomene také na charakteristické známky národního svérázu. Jaké zásluhy o ženy si může získat švadlena, stojící na výši svého povolání! Každé povolání má svůj smysl, musí se však postavit do služeb šlechetnějších cílů.

I žena politicky činná, spisovatelka, lékařka může přivést lidstvo do záhuby, nepostaví-li své vědění do služeb idee. Naproti tomu se může i nejnižší zaměstnání stát vznešeným, jestliže jeho nositelka je takovým udělá.

Nutno i na ty brát zřetel, které si nemusí vydělávat na denní chléb v žádném povolání. Tyto ženy jsou nezávislé a disponují také nutným časem, aby v organizacích a spolcích, sloužících veřejnému blahu, plnily své povolání. Postaví-li své schopnosti a energii do služeb celku užitečných cílů, nezbývá jim ani času a nemají také důvodu, aby si nařikaly na prázdnotu a bezúčelnost svého života. Žena z těchto vrstev musí si své dobrovolné působíště správně zvoliti, aby cítila, že jho může býti sladké a břímě lehké.

Buďte tedy přesvědčeny, moje drahé, že Pán Bůh má své zvláštní úmysly i s dívkami, předurčenými pro svobodný stav, nebo s vdovami a předčasně opuštěnými ženami. Aby se uskutečnily úmysly Boží ve své celosti, je nutné spolupůsobení tvorů. Všechno a každý má svůj úkol při utváření světa: pouště na Sahaře, nesmírnost oceánů, sněhem pokryté hor-

ské velikány, úrodné roviny, jed rulíku, něžný beránek, vyjící šakal; vše slouží Všemohoucímu.

Jenomže my slabí, velmi často málo myslící a pozorující lidé, nevidíme vždy cíle a nepochopíme hned smyslu. Na tom jistě nemá vinu nedokonalost tohoto světa, nýbrž méněcennost našeho rozumu a slabost naší vůle.

Mohu vám jen znova radit: Nebojte se osudu, ať je jakýkoliv, připravte se pro život moudře a s neochvějnou věrou, a potom budete mít v každém postavení a za všech okolností mnoho důvodů k díkům a k radosti.

*

Při posledních slovech zalomcoval mocně vítr otevřenými okny a dveře sálu se průvanem s třeskotem zavřely. Některé dívky přiskočily k oknům, kde hustý déšť šlehal o římsu. Po dusném vedru se dostavila letní bouře. Ustrašeně pohlédly dívky na své lehké letní šaty a na své bílé botky. V této bouře nemohly jít přece domů. Nejbojácnější utekly do nejdlehlších koutů, aby neviděly pronikavě se křižujících blesků, a zavřely všechny dveře a okna, aby průvan podle pověry nepřitáhl blesk. Studující fysiky mohly smíchem onemocnět. Zdálo se, že zmizí pohnutá nálada. Tento večer však nesměl skončit v netrpělivém čekání. Bouře znemožňovala jakýkoliv úspěšný rozhovor, a již začalo tu a tam všední povídání, když tu nápady bohatá slečna Růžena zachránila náhle situaci.

„Moje drahé, budeme musit jistě ještě dobrou půlhodinu tady čekat. Nepromrhejme toho času, ale ale využijme příležitosti a poprosme přednášející,

která se tolik stýká s řeholnicemi a také jako lékařka často rozhoduje o tom, zda se někdo pro duchovní povolání hodí, aby nám pro úplnost na konec také o tom něco řekla. Nevím vůbec, zda se některá z vás cítí k řeholnímu životu povolána, ale když nás Pán Bůh nutí - jakoby úmyslně - tímto nádherným přírodním divadlem, abychom byly déle spolu, je to jistě proto, že je mezi námi někdo, komu slova, zaznívající při této nebeské hudbě, pomohou uslyšet volání Páně. Co na to říkáte?

Návrh byl za všeobecného souhlasu přijat a každá zaujímá své místo, zatím co pronikavé blesky osvětlují večerní soumrak. Vroucně a pohnutě zaznívá hlas přednášející. Občasné temné dunění hromu propůjčuje slovům nadpřirozený tón, zatím co dívky s vyjasněnou tváří naslouchají. Zraky spočívají na obličejích mluvících, a i když na krátko, přece však všechny cítí vznešenost tohoto nejkrásnějšího povolání.

3. Duchovní povolání.

„Radostně vyhovuji tomuto neočekávanému vybidnutí již také proto, že jsou mnozí toho mínění, že se se stanoviska lékařského nemůže klášterní život schvalovat. A přece dělají obyvatelé rozumně organisovaného a vedeného kláštera radost nejen Pánu Bohu, nýbrž také pozorujícímu lékaři, který právě na podkladě jejich způsobu života poznává, jak bezdůvodná a lehkomyšlná jsou tvrzení falešných proroků, kteří hlásají, že čistý život škodí zdraví. Ostatně těm, jež Bůh volá, kázal by celý

zástup lékařů marně o „škodlivosti a nezdravosti“ jejich povolání.

Není mým úkolem stanoviti normu zvláštních známek povolání. Nejlepším rádcem je zde duchovní vůdce. Chci jen upozornit na tělesné a fyzické překážky.

V moderních klášteřích se přijímají jen takové dívky, které se hlásí po svědomité lékařské prohlídce. Proto si myslím, že není neúčelné a zbytečné, když se o tom také něco dovíte.

V první řadě bych chtěla poukázat na ten starý zákon, podle něhož se obětovalo Bohu ze žní vždy to nejlepší. A je to také samozřejmé. Neboť když už pozemským mocnářům nesmíme nabídnout špatné, nedostatečné dary, jak bychom se mohli odvážit učinit tak Pánu nejvyššímu? Jen to, co opravdu máme za krásné, veliké a cenné, smíme položit na jeho oltář. Prco nemůžeme také, i když máme ještě tolik lásky a soucitu, udělat výjimku u nemocných, zmrzačených a zklamanych. I Církev žádá od těch, kteří se hlásí do jejích služeb, bezvadné zdraví. Proto je zcela mylný názor, že dívka, je-li zmrzačena nebo nehodí-li se z jiného důvodu pro manželství, hodí se docela dobře do kláštera. Bylo by to totéž, jako kdyby někdo chtěl ve Starém Zákoně obětovat Jahvovi nějaké nedochůdce.

Opakuji, jsou výjimky a Pán Bůh může také i bídne tělo obdařiti šlechetnou duší a povolati ji, ale to dovede jenom On, to nikdy nemůže pocházet od člověka. Úcta nám zakazuje položit na Boží oltář nedostatečnou oběť. Proto tedy ať nezneužívá nešťastný mrzák nebo někdo, kdo trpí nějakou těžkou chorobou, milosrdenství představených a klášterních lé-

kařů, vždyť přece může osamělá žena i bez řeholních slibů a řeholní společnosti vést v nějakém vhodném povolání Bohu zasvěcený život, je-li to skutečně jejím přáním.

Doufám, že chápete, že toto zdánlivě kruté odmítnutí netkví v hrubosti a v pýše, nýbrž v úctě před Boží velebností.

Při tomto odmítnutí je ještě směrodatný jiný důvod, a to zájem klášterů, Bohu zasvěcených společností. Představte si jen, jaké nebezpečí by znamenala pro takovou společnost nově vstupující, souchotinami trpící sestra. To platí hlavně pro přísně uzavřené kláštery.

Ale jsou ještě jiné dívky, které nemají toužit po klášterním životě, přestože netrpí žádnou nakažlivou chorobou. Kláštery mají stanovený způsob života, který není tak snadný. Noční zpěvy a modlení, jednoduchá strava, pro všechny stejná, je jen pro zdravé, odolné ženy. Stálé výjimky vzbuzují nelibost druhých, naproti tomu lehkomyšlné zanedbávání zdraví je hříchem. I pomalá sebevražda je přestupováním pátého přikázání Božího. Chce-li Bůh vidět nemocné v klášteře, může také onemocnět některá z tamějších sester. Ty, které sloužily Pánu Bohu ve zdraví, neopustí přirozeně rád pro svou nemoc. Ale nemocí nebo tělesnou slabostí vědomě rušit a ohrožovat pořádek a zdravotní stav společnosti, není nikdy úmyslem opravdu povolane duše. Kdo se cítí povolán k odříkání, začni s odříkáním hned tímto prvním krokem.

S lékařského stanoviska je hodna přísného odsouzení také dívka, jež se v hořkosti milostného zklamání rozhodne přijmout závoj. Mohlo by se říci: od-

soudí se k řeholnímu životu. Ano, odsoudí, neboť nemůžeme přece tvrdit, že taková žena obětovala svůj život Bohu, když mu jej nabízí teprve tehdy, kdy jí opovrhl jeden z jeho tvorů. Jak se může mluvit o věčném panenství a čistotě tam, kde je snad ještě tělesná neporušenost, ale duševní jistě ne, vždyť toto zklamání zavinila pozemská láska. Nejenže to není dokonalá oběť, nýbrž skrývá se zde i povážlivé nebezpečí pro dotyčnou osobu a její okolí. Takové ženy mohou v klášteřích způsobit pohoršení, jež se potom připisují i těm čistým. Kdo si zvykl na nečisté myšlenky, může jim dočasně odvyknout, upadá však velmi snadno do pokušení. Ostatně, svatý Pavel říká ve svém druhém listě ke Korintským (12. 9.): „Postačí Ti moje milost“, a pro milostiplný život není žádné nemožnosti. Přesto však může lékařská věda tvrdit, že ten, kdo jednou zatoužil po smyslném životě a od této touhy se zcela neosvobodil, nemá skládat slib věčného panenství, vyjma v tom případě, kdy je povolání vyloženě silné.

Věřte, moje milé, rozhodnutí, ovlivněné mladistvým blouzněním nebo nadějí na dobré zaopatření, neopravňuje k řeholnímu životu. Duševní zralost, zvláštní způsobilost k povolání, tělesná neporušenost náleží k tomu stejnou měrou. U koho jen jedna z těchto vlastností chybí, ten nemůže býti počítán mezi vyvolené.

Řekla jsem dříve, moje drahé, že v nádherné zahradě Tvůrcově nejsou lilie na posledním místě. Nyní chtěla bych ještě dodat: Abyste byly okrasou Boží zahrady, můžete být bílou lilií, skromnou fialkou, nádhernou aloí nebo náladovými orchidejemi. Pod rukou Božského Zahradníka a v jeho péči můžete

v kterékoliv podobě sloužit vždy Jeho chvále a slávě."

„Tak se staň“, mínila tiše a dojatě slečna Růžena.

Mezitím se setmělo a také bouře se utišila. Jasně večerní nebe se klenulo nad občerstvenou zemí a dívky stojící u okna zvolaly s úžasem:

„Ach, jak nádherná je dnes obloha!“

Všechny spěchaly k oknům, aby viděly, že bouře a mraky již zmizely. Jen věčná světla vzplanula na nebi tichým leskem jako láskyplné povzbuzení pro bojující dívčí duše.

Chvilí pohlížely všechny v němém údivu vzhůru, zatím co Jitka přistoupila tiše ke klavíru, aby v hlubokém pohnutí doprovázela nádhernou modlitbu, vytrysknuvši spontánně s dívčích rtů.

„Jaká jasnost se přede mnou otevřela“, pravila šeptem Olga a přivinula se k přednášející. V mé duši zuřila bouře a nyní září nade mnou jen hvězdy nebeských výšin... Moje milá, dobrá, paní doktorko, který klášter by mě mohl přijmout, který by mě potřeboval? Budu se hodit pro toto veliké povolání, že ano?

4. Ty máš také vlastenecké povinnosti.

Nyní jsi, moje drahá, na konci této malé knížky, v níž jsem ti pomohla vyrovnat se s smučivými otázkami, jež tě tak často tísnily. Poukázala jsem na odpovědi, jež na tyto otázky dávají v podivuhodné shodě nejen přírodní vědy, nýbrž také křesťanská mravouka. Neřekla jsem nic víc, než co skutečně musíš vědět, ale to jsem zdůraznila. Je proto zby-

tečné a je to také ve tvém vlastním zájmu, abys děle o tom nehloubala a nebádala.

*

Ke konci chtěla bych ti ještě připomenout tvé vlastenecké povinnosti.

Kromě povinností svého ženského povolání máš ještě důležité, odpovědné povinnosti ke své vlasti. Listuješ li v dějinách, najdeš ve všech národech a ve všech dobách ženy, které svou práci, svou lásku, svou odvahu a svůj život postavily do služeb své vlasti a svého národa. Bojovaly společně s muži, aby uchránily svou vlast. Tyto povinnosti čekají také na tebe.

Dnes samozřejmě nemusíš táhnout proti nepříteli s mečem v ruce, dnes musíš použití naprosto jiných zbraní. Musíš být zvyklá na mnoha odříkání a strádání, musíš umět svůj skromný příjem správně rozdělit, přispět na pomoc svou prací a prozíravostí, vyplnit a vyrovnat trhliny v hospodářských problémech. Musíš být víc než kdy jindy pomocnou oporou, láskyplnou těšitelkou muže v těchto neobyčejně těžkých dobách, a především i své děti vychovávat v tomto smyslu k lásce k vlasti.

Ale nejen své tělesné děti, nýbrž všechny své malomyslné, zoufalé a útěchy potřebující krajanky. Kolik vražedného, pustošícího vlivu se šíří mezi národy, protože tu není nikoho, kdo by se zhoubným vlivům postavil na odpor. Se všech stran vztahuje po nás ruku temnota, bída a hřích, a my se ženeme do zkázy a záhuby.

Zde se naskytá každé ženě široké a požehnané pole působnosti, pokud chce a musí plnit své po-

vinnosti vůči Bohu, vlasti a rodině. Buď tohoto trojnásobného přikázání poslušna!

*

Vysoce vážená paní doktorko!

Smím Vám především v hluboké vděčnosti stisknouti ruku za Vaše dobrá slova - „dobrá“ v nejlepším slova smyslu - jimiž našim dívkám a ženám ukazujete cestu? A k tomu jste ukázala v poslední své knize také ještě na onu úzkou stezku, jež vede až ke klášterní bráně, a byla jste toho mínění, že o dalším mluvit nejste oprávněna. Vaše slova však pronikla přece do posvátných prostorů Vaším úctyhodným porozuměním, jež mluví z Vašich řádků a jež byste každé katolické dívce chtěla zprostředkovat.

Ne, všechny nejsou povolány, ale všechny katolické ženy měly by mít ponětí o životě reholnice, jež konec konců nechce nic jiného, než přivést život ženy k dokonalosti. Nezáleží vůbec na vnější práci, je-li to vyučování, výchova, ošetřování nemocných nebo ruční práce; podstata našeho povolání je vždy táž: naprostá oddanost a láska k Bohu.

Pravda, není to v podstatě nic než prostá křesťanská povinnost, již musí chtít každá katolická žena. Náš život není skutečně nic „zvláštního“, jenže to chceme s tou povinností myslit vážně. Proto to úplné odloučení od všeho hmotného, takže pozemské statky zůstanou vně našeho životního prostoru. (Ovšem, Bohu budiž žalováno, můžeme ještě na ně sáhnout ve své nevěrnosti k životu.) Proto se zřikáme manželské lásky a tělesného mateřství, abychom mohly milovati jen to, co je Božeho. Proto spojujeme svou vůli s vůlí Boží, abychom oslabily náklon-

nost své vůle ke zlému. A Bůh - jeho jménem Církev svatá - přijímá tuto vůli a proměňuje chudobu v bohatství nadpozemských statků, jež jsou nesmírné. Bere naši tvůrčí mateřskou sílu, aby vytvořila věčné hodnoty, bere naši vůli a dává nám svou, jež utváří hodnoty nejvyšší.

Církev svatá zařazuje všechny, jež mají takovou vůli, do společnosti od ní utvořené a nejvěrnější péčí chráněné, jež se stala jen naším „světem“, v němž se můžeme uplatnit. Ne, lehké to není! Kdo by to mohl mít lehké pod křížem našeho Spasitele! Myslím však, že pro každou mladou dívku s opravdovým povoláním bylo prvním „zklamáním“ při vstupu do kláštera poznání, že to není těžší.

Chtěla bych říci ještě to, že řeholní život spočívá zcela na přímo se vyvíjející linii křesťanství a že řeholní povolání je tajemný úkon milosti Boží v Církvi a na každé povolané duši, o níž všichni v úctě mlčíme a za ni děkujeme.

Přijměte můj pozdrav a ještě jednou mé díky.

Mater Benedikta.

Úvodní slovo	7
Česká dívka	12
Předmluva	13
Dívčí sny	17
I. Z TAJEMSTVÍ LÉKAŘSKÝCH PORAD.	
1. Až bude míti můj manžel postup	20
2. Chtěla bych také trochu užívat světa	22
3. Můj muž jest bez práce	24
4. Fotografie	26
5. Ženské záležitosti	27
II. ŽENSKÉ PROBLÉMY.	
1. Vdát či nevdát se	29
2. Buď anebo	34
3. O tom se může také jinak smýšlet	38
4. Volná láska	41
4. Slepá ulička	47
6. Co tomu říká lékařská věda?	52
7. Rub ženské emancipace	57
8. Ženská práva	63
III. NAČ SE MUSÍ PŘI VOLBĚ BRÁTI ZŘETEL.	
1. K čemu mě Bůh povolal?	65
2. Kde nemáš hledat své štěstí	68
3. Životní věk	71
4. Pokrevní sňatky	74
5. Vášně	77
6. Duševní harmonie	78
IV. ROZUMNÉ ZASNOUBENÍ. ŠŤASTNÉ MANŽELSTVÍ.	
1. Veliké tajemství	91
2. Myrtový věnec	93
3. Minulost	102
V. VĚČNÉ PANENSTVÍ.	
1. Je hanba být starou pannou?	105
2. Povolání osamělé ženy	114
3. Duchovní povolání	121
4. Ty máš také vlastenecké povinnosti	125

MUDr Markéta Csabová
CO MÁ VĚDĚT DOSPĚLÁ DÍVKA

Přeložila

prof. Ela Balarinová

Kresby od

slezského akademického malíře

prof. V. Balarina

Vydal

Svaz katolických žen a dívek moravských

v Brně, V táboře 22a

v létě roku 1946

Vytiskla •

knihtiskárna

Františka Navrátila

v Otrokovicích

Cena Kčs 45.—